

2020

Rikipedia

PRODUKTU ROKASGRĀMATA

RIETUMU BANKA | Vesetas 7

TIESISKĀ ATRUNA

ATBILDĪBAS IEROBEŽOŠANA: Visa informācija, kas ir izvietota šajā materiālā, ir paredzēta izmantošanai tikai un vienīgi informatīvos nolūkos, un to nevar uzskatīt par piedāvājumu, rekomendāciju vai uzaicinājumu pirkt, pārdot vai dzēst jebkuru finanšu instrumentu, vai uzņemties un/vai izpildīt cita veida darījuma saistības.

Akciju sabiedrība „Rietumu Banka” (turpmāk – Banka) vērš uzmanību uz to, ka operācijas vērtspapīru un finanšu tirgū ir saistītas ar risku un pieprasa attiecīgas zināšanas un pieredzi. Katram ieguldītājam ir rūpīgi jāizanalizē un jāizvērtē šādi riski pirms investīciju lēmuma pieņemšanas. Jebkurš investīciju lēmums ir jāpieņem, balstoties uz personīgo finanšu apstākļu un investīciju mērķu izvērtējumu.

Banka vērš uzmanību arī uz to, ka šeit publicētā informācija attiecībā uz iespējamo ienesīgumu un atbilstību Jūsu interesēm, ir uzskatāma tikai un vienīgi par indikatīva rakstura informāciju, kurā nav ņemti vērā investora personīgie apstākļi, tā var mainīties dažādu faktoru ietekmē, kā arī tā nav nekāda veida garantija ienesīgumam nākotnē.

Šajā materiālā izvietotās informācijas autori un Banka, kopīgi vai katrs atsevišķi neuzņemas nekādu atbildību par šīs informācijas iespējamo izmantošanu, tostarp neuzņemas nekādu atbildību par tiešiem vai netiešiem zaudējumiem, (t.sk. sagaidāmās peļņas atrāvums), kas radās ieguldītājiem, paļaujoties uz šo informāciju.

Šajā materiālā atspoguļotie vērtējumi un viedokļi ir balstīti tikai uz Bankas kvalificētu speciālistu atzinumiem par šajā materiālā ietvertajiem finanšu instrumentiem un emitentiem. Šajā materiālā ietvertā informācija ir saņemta no avotiem, kuri uzskatāmi par drošiem, taču negarantējot sniegtās informācijas pareizību un pilnību. Šī materiāla autori izmantoja izdomātus ilustratīvus piemērus, kurus nekādā gadījumā nevar uzskatīt par prognozēm vai faktiem.

Šajā materiālā ietvertās informācijas kopēšana un izplatīšana ir atļauta tikai ar Bankas un/vai šajā materiālā minēto attiecīgo avotu autortiesību īpašnieku rakstisku piekrišanu.

Satura rādītājs

Akcijas, ETF	3
Vienkāršās akcijas	3
Sarežģītās akcijas	5
Birža tirgoti fondi (ETF)	8
Parāda instrumenti	11
Parastās obligācijas	11
Sarežģītās obligācijas	14
Korporatīvā darbība (notikumi)	18
Atvasinātie un maržinālie instrumenti	20
Vienkāršie atvasinātie instrumenti	23
Sarežģītie atvasinātie instrumenti	26
Iespējas līgumu (opciju) stratēģijas	31
Maržinālais FOREX (Rolling Spot FX)	33
Cenu starpības līgums (Contract for Difference)	35
Metāli (XAU, XAG, XPD un citi). Valūtas mijmaiņas darījumi (swaps) un ārpusbiržas nākotnes darījumi (forwards)	37
Bezskaidras formas metāli	37
Valūtas mijmaiņas darījumi (swaps)	40
Valūtas ārpusbiržas nākotnes darījumi (forwards)	42
Fondu daļas	44
UCITS tipa fondi (regulējamie paju ieguldījumu fondi)	44
Non-UCITS fondi	46
Naudas tirgus un strukturētie depozīti	48
Vienkāršie naudas tirgus instrumenti	48
Strukturētie noguldījumi	50
Maržinālo kredītu izmantošana	52
Tirdzniecība, izmantojot elektroniskās platformas	55
Finanšu instrumentu atbilstības ieguldījumu mērķiem tabula	57

Akcijas, ETF

Vienkāršās akcijas

Akcijas ir vērtspapīri, kuri veido akciju sabiedrības pamatkapitālu. Iegādājoties šos vērtspapīrus, akciju turētājs (akcionārs) iegūst sabiedrības pašu kapitāla daļu, kas tam dod tiesības uz sabiedrības peļņas daļu dividenžu veidā, netiešu līdzdalību sabiedrības vadībā un daļu aktīvu sabiedrības likvidācijas gadījumā (proporcionāli akciju skaitam pēc tam, kad ir apmierinātas visu kreditoru prasības).

Parastās akcijas paredz tiesības piedalīties akcionāru balsojumā atbilstoši principam, ka **viena akcija dod vienu balsi**. Paredzēti gadījumi, kad no parastās akcijas izrietošās balsstiesības var tikt nodotas trešajai personai, lai piedalītos balsošanā. Turklāt sabiedrība var piešķirt tiesības pašreizējiem akcionāriem iegādāties vairāk sabiedrības akciju par cenu, kas ir zemāka nekā tirgus cena, izlaižot papildu akcijas. Šādā gadījumā tiesības iegādāties jaunas akcijas tiks tirgotas tirgū kopā ar akcijām.

Mūsdienu pasaulē vairumā gadījumu akcija paredz elektronisku reģistrāciju akcionāru reģistrā.

Mērķa tirgus

Riska līmenis	2
----------------------	---

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir pamatzināšanas un pamatpieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar konkrēta produkta iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja akcijas cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un ar akciju glabāšanu saistītos izdevumus.
- Riska apzināšanās: risks no ieguldījumiem akcijās ir atkarīgs no vairākiem faktoriem. Proti, tie ir akciju likviditāte (cik ātri aktīvu iespējams pārdot), sabiedrības lielums (tirgus kapitalizācija), ieguldījumu termiņš un citi. Tādējādi, riska parametrs atšķirsies atkarībā no sabiedrības, taču kopumā ieguldījumu riskantumu var novērtēt ar diviem punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā, saistot to ar sabiedrības efektivitāti, kā arī ir piemērots īstermiņa spekulatīviem darījumiem (akciju iegāde pirms finanšu pārskatu publicēšanas utt.).

Ieguldījumu akcijās piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

06.03.2020. investors iegādājās 1 000 Apple Inc. akcijas par cenu 295,5\$ par vienu akciju. Šī pirkuma izmaksas ir:

- 1) $1\ 000 \times 295,50\$ = 295\ 500\$$ (par akcijām).

- 2) 50\$ – minimālā bankas komisijas maksa par akciju iegādi ASV biržā. Aprēķinot komisijas maksu 2,50 centi par akciju, šajā gadījumā iegūsi 25\$, taču, ievērojot to, ka minimālā komisija ir 50\$, no klienta jebkurā gadījumā tiks iekasēta minimālā komisija.

Kopējās pirkuma izmaksas: $295\,500 + 50 = 295\,550\$$.

Līdz 10.06.2020. Apple Inc. akciju cena pieauga un šobrīd ir 352,71\$ par akciju.

Investors nolēm j pārdot akcijas (noslēgt ar peļņu). Ienākumi no pārdošanas:

- 3) $1\,000 \times 352,71 = 352\,710\$$
- 4) 50\$ – minimālā bankas komisija maksa par akciju pārdošanu ASV biržā.
- 5) 432,14\$ – ieguldījumu konta apkalpošana (0,5% gadā no kopējās aktīvu summas ieguldījumu kontā; šajā piemērā portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 602,21\$ dienā aktīvu turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā (pirmais, kā arī pēdējais datums aprēķinam būs norēķinu datums, kas parasti ir otrā diena pēc darījuma ar akcijām un ETF. Šajā piemērā ir izmantots pieņēmums, ka akcijas vērtība darījuma dienā un norēķina dienā sakrīt).

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $352\,710 - 50 - 432,14 = 352\,227,86\$$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $352\,227,86 - 295\,550 = 56\,677,86\$$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

06.03.2020. investors iegādājās 10 000 Commerzbank AG akcijas par cenu 4,55€ par vienu akciju. Šī pirkuma izmaksas ir:

- 1) $10\,000 \times 4,55€ = 45\,500€$ (par akcijām).
- 2) 91€ – bankas komisija par akciju iegādi Vācijas biržā Frankfurtē (Xetra Frankfurt). Šajā gadījumā komisija ir 0,2% no darījuma summas ($45\,500 \times 0,2\%$).

Kopējās pirkuma izmaksas: $45\,500 + 91 = 45\,591€$.

Līdz 13.03.2020. Commerzbank AG akciju cena nokritās līdz 3,25 € par vienu akciju.

Investors nolēm j pārdot akcijas (iegrāmatot zaudējumus). Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $10\,000 \times 3,25€ = 32\,500€$ (par akcijām).
- 4) 65€ – bankas komisija par akciju pārdošanu Vācijas biržā Frankfurtē (Xetra Frankfurt).
- 5) 3,79€ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums – 2 166,67€ dienā aktīva turēšanas periodā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $32\,500 - 65 - 3,79 = 32\,431,21€$

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $32\,431,21 - 45\,591 = -13\,159,79€$.

Sarežģītās akcijas

Par sarežģītām akcijām var klasificēt šādus akciju veidus: priekšrocību akcijas, ADR, GDR un zināmā mērā biržā tirgotos fondus (ETF), izmantojot piesaistītos līdzekļus, un ETF, izmantojot nepiesaistītos līdzekļus. Atsevišķi varam iekļaut šajā kategorijā akcijas, ko parasti sauc *pink sheet* – tās ir dažādu emitentu akcijas, kuras tika izlaistas ar būtisku iecietību pret emitenta uzticamību un kvalitāti, dažādu sabiedrību akcijas, par kurām netiek sniegti (vai tiek sniegti vienkāršoti) pārskati, akcijas, kurām biržas neveic pilntiesīgu to emitentu pārbaudi, jo tās tika izlaistas attīstības stadijā esošiem uzņēmumiem ar mērķi samazināt ar iekļaušanu sarakstā un sākotnējo izvietojumu saistītos izdevumus. Nereti šādas akcijas tiek kotētas speciālos biržas sektoros vai tā sauktajā *Over-The-Counter bulletin board* (OTC BB), to likviditāte ir ļoti zema, savukārt svārstīgums (*volatility*) ir ļoti augsts un var sasniegt desmitiem procentu.

Priekšrocību akcijas ir akcijas bez balsstiesībām vai ar ierobežotām balsstiesībām (atkarīgs no akciju sabiedrības statūtiem). Tiesību neesamību vai ierobežošanu kompensē papildu privilēģijas, ko saņem šī veida akciju turētājs. Parasti šādas privilēģijas ietver spēju saņemt garantētu ienākumu (dividendes), dzēšanas priekšrocības attiecībā pret parasto akciju turētājiem sabiedrības likvidācijas gadījumā u. c.

Depozitārais sertifikāts – bankas izdots finanšu instruments, kurš apliecina un garantē īpašumtiesības uz ārvalstu sabiedrības akcijām. Galvenais depozitārā sertifikāta mērķis ir piesaistīt ārvalstu kapitālu un palielināt akciju likviditāti. Vispopulārākie depozitāro sertifikātu veidi ir: ADR (Amerikas depozitārais sertifikāts) un GDR (Globālais depozitārais sertifikāts).

ADR (Amerikas depozitārais sertifikāts) – sertifikāts, kuru izdevusi ASV depozitārā banka tirdzniecībai Amerikas Savienoto Valstu kapitāla tirgos. **GDR (Globālais depozitārais sertifikāts)** ir sertifikāts, kuru izdevusi jebkura cita depozitārā banka. ADR un GDR apgrozības valūta ir ASV dolārs, retāk euro. Jāatzīmē arī, ka depozitārā sertifikāta nominālvērtība var neatbilst akcijai 1:1 (viens sertifikāts vienāds ar vienu akciju), un var būt arī lielāka vai mazāka.

Atsevišķi jāatzīmē, ka investoram, kuram pieder depozitārie sertifikāti, var rasties papildu komisijas maksa. Ievērojot to, ka sertifikātu izdošana un uzturēšana rada izdevējbankai izmaksas, no klienta tiek iekasēta papildu komisija par sertifikāta apkalpošanu (DR apkalpošanas maksa). Šo komisijas maksu noraksta izdevējbanka tiešā veidā. Depozitārā sertifikāta komisijas maksu izdevējbanka noraksta reizi mēnesī konkrētā datumā un tās apmērs var mainīties.

Depozitārā sertifikāta apkalpošanas maksas aprēķina paraugs:

Katra mēneša divdesmitajā datumā izdevējbanka savā labā noraksta 0,02\$ par katru klientam piederošo sertifikātu. 18.07.2020. investors iegādājās 1 000 sertifikātus. Attiecīgi 19.07.2020. klientam bija jāsamaksā 20\$ ($1\,000 \times 0,02 = 20\$$).

Papildus komisijas maksai par depozitārā sertifikāta apkalpošanu izdevējbanka ir noteikusi vairākas komisijas maksas (tās tiek aprēķinātas pēc tāda paša principa kā komisijas maksa par depozitārā sertifikāta apkalpošanu):

- Komisijas maksa par pārbaudi – par ieskatīšanos vietējā akciju reģistrā. Komisijas maksa tiek ieturēta reizi gadā, lai segtu izdevējbankas izmaksas.
- Komisijas maksa par konvertēšanu – tiek norakstīta sertifikātu konvertēšanas brīdī. Piemēram, no 144A sērijas un otrādi.
- Komisijas maksa par apdrošināšanu – noraksta aģents par depozitāro sertifikātu apdrošināšanu.
- Komisijas maksa par dividendēm – tiek norakstīta dividenžu par depozitārajiem sertifikātiem izmaksas brīdī.

Lūdzam ņemt vērā, ka izdevējbankas komisijas maksas un to apmēri ir unikāli katram depozitārajam sertifikātam. Attiecībā uz vairākiem sertifikātiem izdevējbankai var nebūt komisijas maksas vai būt tikai daļēja komisijas maksa (t. i. Sanofi S.A. ADR ir tikai komisijas maksa par dividendēm).

Mērķa tirgus

Riska līmenis	3
----------------------	----------

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir vidēja līmeņa zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie zaudējumi, kas saistīti ar konkrēta produkta iegādi, ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja akcijas cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un ar sertifikātu glabāšanu saistītos izdevumus.
- Riska apzināšanās: risks ieguldījumiem sertifikātos ir augstāks nekā ieguldījumiem akcijās. Turklāt attiecībā uz parasto akciju riskiem, papildus klāt nāk ar sertifikātu izdevējbanku saistītais risks – risks palielinās, ja palielinās iesaistīto pušu skaits. Kopumā ieguldījumu riskantumu var novērtēt ar trīs punktiem septiņu baļļu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā, saistot to ar sabiedrības efektivitāti, kā arī ir piemērots īstermiņa spekulatīviem darījumiem (akciju iegāde pirms finanšu pārskatu publicēšanas utt.). Sertifikātu iegāde ļauj klientam vienkāršot darījumu noslēgšanas procesu (darījumi notiek vienā biržā un bieži vienā valūtā), kā arī ļauj dažādot portfeli.

Ieguldījumu depozitārajos sertifikātos piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

08.04.2020. investors iegādājās 1 000 Sanofi S.A. depozitāros sertifikātus (ADR) par 44,23\$ par vienu sertifikātu. Šī pirkuma izmaksas ir:

- 1) $1\,000 \times 44,23\$ = 44\,230\$$ (par sertifikātiem).
- 2) 50\$ – minimālā bankas komisijas maksa par sertifikātu iegādi ASV biržā.

Kopējās pirkuma izmaksas: $44\,230 + 50 = 44\,280\$$.

Līdz 27.04.2020. Sanofi depozitāro sertifikātu cena pieauga līdz 50\$ par sertifikātu. Investors nolemj pārdot sertifikātus (noslēgt ar peļņu). Ienākumi no pārdošanas:

- 3) $1\,000 \times 50\$ = 50\,000\$$
- 4) 50\$ – minimālā bankas komisija par sertifikātu pārdošanu ASV biržā.
- 5) 12,43\$ – ieguldījumu konta apkalpošana (0,5% gadā no kopējiem aktīviem ieguldījumu kontā, šajā piemērā portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tiek izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 320,55\$ dienā aktīva turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $50\,000 - 50 - 12,43 = 49\,937,57\$$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $49\,937,57 - 44\,280 = 5\,657,57\$$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

08.03.2020. investors iegādājās 1 000 Sanofi S.A. depozitāros sertifikātus (ADR) par 44,23\$ par vienu sertifikātu. Šī pirkuma izmaksas:

- 1) $1\,000 \times 44,23\$ = 44\,230\$$ (par sertifikātiem).
- 2) 50\$ – minimālā bankas komisijas maksa par sertifikātu iegādi ASV biržā.

Kopējās pirkuma izmaksas: $44\,230 + 50 = 44\,280\$$.

Līdz 24.03.2020. Sanofi S.A. depozitāriju cena nokritās un tā ir 40\$ par sertifikātu. Investors nolemj pārdot savus sertifikātus (iegrāmatot zaudējumu). Ienākumi no pārdošanas:

- 3) $1\,000 \times 40\$ = 40\,000\$$
- 4) 50\$ – minimālā bankas komisijas maksa par sertifikātu pārdošanu ASV biržā.
- 5) 9,36\$ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums –282\$ dienā aktīva turēšanas periodā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $40\,000 - 50 - 9,36 = 39\,940,64\$$.

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $39\,940,64 - 44\,280 = -4\,339,36\$$.

Biržā tirgoti fondi (ETF)*

Biržā tirgoti fondi (Exchange Traded Funds, ETF's) ir fondi, kuru akcijas tiek brīvi tirgotas biržā. ETF struktūra tiek veidota tā, lai savstarpējā saistība starp fondu un bāzes indeksu (vai aktīvu) ir pozitīva vai negatīva (ja fonds ir pretējs indeksam). Ar fondu daļām var veikt tādas pašas darbības kā ar parastajām akcijām (t. i. pirkt/pārdot). Papildu parastajiem ETF fondiem, pastāv arī **fondi ar kredītlecu** (ETF, izmantojot piesaistītos līdzekļus). Atšķirība starp šiem fondiem ir tā saucamā “svira.” Finanšu sviras esamība ļauj ETF radīt lielāku peļņu vai zaudējumus nekā tā bāzes indeksam. Tas tiek darīts, izmantojot dažādus atvasinātos instrumentus un parāda instrumentus. Atvasināto instrumentu izmantošana fonda struktūrā arī rada nepieciešamību pārnest atvasināto pozīciju uz nākamo aktīvo mēnesi, beidzoties līgumam. Tas var izraisīt situāciju, kurā ETF daļu vērtība samazinās pat stabilā tirgū. Jāatzīmē arī, ka fondiem ar sviru ir **tendence** pēc iespējas precīzāk korelēt ar bāzes indeksu (vai aktīvu), ievērojot paziņoto reizinātāju, taču **negarantē** to. Jāņem arī vērā, ka fondi ietver arī pārvaldīšanas sabiedrības komisijas maksu par fonda pārvaldīšanu (norādīta instrumenta aprakstā un parasti ir 0,5% līdz 1,5% gadā no fonda aktīvu kopējās vērtības), kas ietekmē peļņas vai zaudējumu potenciālo apmēru.

*Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1286/2014, privātie ieguldītāji var ieguldīt tikai investīciju fondos, kuriem ir pieejami speciāli pamatinformācijas dokumenti, lai nodrošinātu ieguldītāju interešu aizsardzību.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

3

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir vidēja līmeņa zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar konkrēta produkta iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja akcijas cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un ar akciju glabāšanu saistītos izdevumus.
- Riska apzināšanās: risks ETF ieguldījumiem ir augstāks nekā ieguldījumiem akcijās. Kopumā ieguldījumu riskantumu var novērtēt ar trīs punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā, saistot to ar indeksiem, kā arī ir piemērots īstermiņa spekulatīviem darījumiem (iegāde pirms nozares statistikas datu publicēšanas utt.). Ieguldot ETF, klienti gūst izdevību aptvert noteiktus ekonomikas sektorus, vienlaicīgi minimizējot vērtspapīru iegādes un glabāšanas izmaksas.

Ieguldījumu ETF piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

06.05.2020. investors iegādājās 1 000 SXXPIEX GY (iShares STOXX Europe 600 UCITS ETF) pajas par 34,45€ par vienu paju. Šī pirkuma izmaksas ir:

- 1) $1\,000 \times 34,45\text{€} = 34\,450\text{€}$ (par pajām).
- 2) 68,90€ – komisijas maksa par paju iegādi, ja tarifs ir 0,2% par darījuma apjomu ($34\,450\text{€} \times 0,2\% = 68,90\text{€}$).

Kopējās pirkuma izmaksas: $34\,450 + 68,90 = 34\,518,90\text{€}$.

Līdz 03.06.2020. SXXPIEX paju cena pieauga līdz 37€ par vienu paju. Investors nolēm j pārdot pajas (noslēgt ar peļņu). Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $1\,000 \times 37\text{€} = 37\,000\text{€}$
- 4) 74€ – komisijas maksa par paju pārdošanu, ja tarifs ir 0,2% par darījuma apjomu ($37\,000 \times 0,2\% = 74$).
- 5) 13,89€ – (0,5% gadā no kopējiem aktīviem ieguldījumu kontā, šajā piemērā portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tiek izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 94,44€ dienā aktīva turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $37\,000 - 74 - 13,89 = 36\,912,11\text{€}$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $36\,921,11 - 34\,518,90 = \text{€} 2\,393,21$

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

09.03.2020. investors iegādājās 1 000 SXXPIEX GY (iShares STOXX Europe 600 UCITS ETF) pajas par 34,45€ par vienu paju. Šī pirkuma izmaksas ir:

- 1) $1\,000 \times 34,45\text{€} = 34\,450\text{€}$ (par pajām).
- 2) 68,90€ – komisijas maksa par paju iegādi, ja tarifs ir 0,2% par darījuma apjomu ($34\,450 \times 0,2\% = 68,90\text{€}$).

Kopējās pirkuma izmaksas: $34\,450 + 68,90 = 34\,518,90\text{€}$.

Līdz 18.03.2020. SXXPIEX pajas nokritās cenā un šobrīd maksā 27€ par vienu paju. Investors nolēm j pārdot pajas (iegrāmatot zaudējumu). Ienākumi no pārdošanas ir:

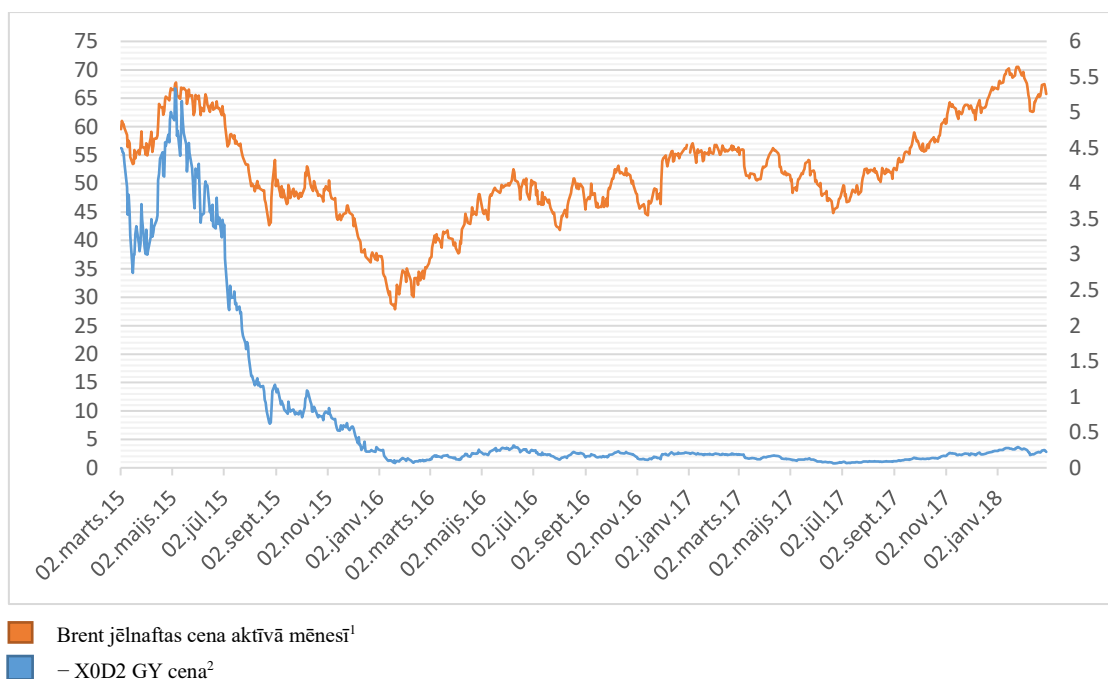
- 3) $1\,000 \times 27\text{€} = 27\,000\text{€}$ (par pajām).
- 4) 54€ – komisijas maksa par paju pārdošanu, ja tarifs ir 0,2% par darījuma apjomu ($27\,000 \times 0,2\% = 54$).
- 5) 3,84€ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tiek izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums –931,25€ dienā aktīvu turēšanas periodā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $27\,000 - 54 - 3,84 = 26\,942,16\text{€}$.

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas, $26\,942,16 - 34\,518,90 = - 7\,576,74\text{€}$.

Zaudējumu no atvasināto instrumentu pārvešanas ETF fondu ietvaros piemērs:

Kā minēts iepriekš, uz atvasinātajiem instrumentiem balstītie ETF fondi var piedzīvot kritumu pat tad, ja bāzes instruments tiek tirgots vienā un tajā pašā līmenī. Tas tiek saistīts ar pārvešanu ETF fondu ietvaros (pozīcijas pārvešana uz nākamo aktīvo mēnesi). Kopumā pārvešana paredz peļņas vai zaudējumu iegremdēšanu saskaņā ar līgumiem tuvākajā mēnesī un jaunas pozīcijas atvēršanu nākamajā aktīvajā mēnesī. Situācija, kad nākamais aktīvais mēnesis ir dārgāks, tiek saukta kontango. Ja nākamais aktīvais mēnesis ir lētāks, iestājas atpakaļiešana (*backwarding*). Bāzes aktīva ilgtermiņa krišanas gadījumā ar pārvešanu saistītie zaudējumi kļūst pamanāmāki nekā stabilitātes vai neliela pieauguma periodā.

Viens no spilgtākajiem piemēriem ir ETF fonda X0D2 GY – Commerzbank ETC 4x Brent Oil Daily Long kritums. Šis fonds izmantoja nākotnes līgumus Brent jēlnaftai, lai gūtu četrcāršu pieaugumu. 2015. gada sākumā Brent jēlnafta tika tirgota par cenu 68\$ par barelu, savukārt fondu akcijas bija 5 euro vērtas par vienu akciju. 2015. gada beigās nākotnes līgumi Brent jēlnaftai nokritās 2 reizes – līdz 30\$ par barelu, savukārt fondu akcijas samazinājās par 0,1 euro par akciju (samazinājums 50 reizes). Šo kritumu izraisīja kontango situācija, kas šajā periodā tika novērota nākotnes līgumu tirgū. Proti, fonds, pārnesot uz vēlāku mēnesi, iegādājās nākotnes līgumus par augstāku cenu nekā tuvākos līgumus, un turpmākas tirgus lejupslīdes gadījumā zaudēja uz turpmākām pārvešanām.

2016. gada sākumā naftas cena turpināja augt un 2017. gada sākumā atgriezās stāvoklī, kādā tā bija 2015. gada sākumā. Tomēr X0D2 GY neatgriezās 2015. gada sākuma līmenī. Šo situāciju izraisīja pārvešanas cena un fonda paša vērtība (zaudēja 95% no sākotnējās vērtības). 2019. gadā fonds bija pilnīgi likvidēts un izslēgts no jebkuras biržas sarakstiem.

¹ Datu avots – “Investing.com” (<https://www.investing.com/commodities/brent-oil-historical-data>)

² Datu avots – “FINANCIAL TIMES” (<https://markets.ft.com/data/etfs/tearsheet/historical?s=X0D2:FRA:EUR>)

Parāda instrumenti

Parāda instrumenti ir dokumentētas (papīra formā vai elektroniski) finansiālās saistības starp aizņēmēju un kreditoru, kuras var tirgot starp vienu vai vairākām juridiskām personām. Parāda instrumenti ietver obligācijas, depozitāros sertifikātus un komercdokumentus.

Parastās obligācijas

Obligācija ir parāda vērtspapīrs, ar kuru aizņēmējs (emitents) apņemas maksāt aizdevējam (investoram) parāda summu, kopā ar procentiem, kas samaksāti konkrētā laika periodā.

Obligācijas var būt kuponu obligācijas un diskonta obligācijas. **Kuponu obligācijas** ir obligācijas, par kurām emitents izmaksā procentus (kuponu) līdz termiņa beigām (dzēšanai). Par **diskonta obligācijas** kupons netiek izmaksāts, tās tiek pārdotas par cenu, kas ir zem to nominālvērtības (emitenta noteiktā sākotnējā vērtība), t. i. turētāja ienākums ir diskonts – starpība starp emisijas cenu un nominālvērtību (ja obligācija tiek turēta līdz dzēšanai). Turklāt obligācijas atšķiras pēc to emitenta – ir valdības, pašvaldības un korporatīvās obligācijas. Vairums investoru dod priekšroku obligācijām ar augstu kredītreitingu. Obligācijas reitingu nosaka reitingu aģentūra – organizācija, kas novērtē uzņēmumu kredītspēju. Neskatoties uz to, ka kredīta aģentūru ir daudz, visietekmīgākās ir „lielais trijnieks” – Fitch, Moody’s un Standard & Poor’s.

Parastās obligācijas ietver tā saucamās investīciju kategorijas obligācijas (*Investment grade*), t. i. ar BBB- (Fitch, S&P), Baa3 (Moody’s) reitingu vai augstāku.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

1

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir pamatzināšanas un pamatpieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar konkrēta produkta iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja instrumenta cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un ar obligāciju glabāšanu saistītos izdevumus.
- Riska apzināšanās: risks ieguldījumiem obligācijās atšķiras atkarībā no konkrētas obligācijas reitinga. Kopumā ieguldījumu investīciju kategoriju obligācijās riskantumu var novērtēt ar vienu punktu septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā. Spekulatīvie darījumi ar investīciju kategorijas obligācijām ir iespējami, taču sakarā ar zemo svārstīgumu ir reti. Ieguldot līdzekļus sabiedrību parādā, klients gūst iespēju saņemt regulāru

ienākumu kupona maksājuma veidā, kas, salīdzinot ar dividendēm par akcijām, parasti ir daudz augstāks.

Ieguldījumu obligācijās piemēri:

Obligāciju parametri:

Katrai obligācijai ir konkrēti parametri, kuri ir jāzina, lai īstenotu darījumu. Neskatoties uz daudzām niansēm, katrai obligācijai ir šādi galvenie parametri:

ISIN – starptautiskais vērtspapīru identifikācijas numurs, kas sastāv no 12-zīmju burtu ciparu koda. Šis kods tiek piešķirts dažādiem finanšu instrumentiem (akcijām, obligācijām utt.). Tajā pašā laikā ISIN nav vienīgais identifikators (lai arī tas ir visizplatītākais), pastāv arī citi identifikatori, kurus parasti piešķir nacionālie regulatori (piemēram, VALOR).

Minimālā darījuma summa – minimālā darījuma īstenošanai nepieciešamā summa nominālvērtībā.

Pieaugums – solis pēc minimālās darījuma summas. Ar minimālo darījuma summu, kas ir 100 000 nominālvērtībā, un ar pieaugumu 1 000 apmērā, investors var iegādāties obligācijas 100 000, 101 000, 102 000, 103 000 utt. to nominālvērtībā.

Nosaukums	T 2.25 15.08.2046
ISIN	US912810RT79
Kupons	2,25%
Kupona maksājuma biežums	2 reizes gadā
Valūta	USD
Dzēšanas termiņš	15.08.2046
Minimālā darījuma summa	100
Pieaugums	100

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

14.06.2020. investors nolēma iegādāties 230 000 ASV Valsts kases obligācijas ar kuponu 2,25% gadā un dzēšanas termiņu 2046. gada 15. augustā. Pirkuma maksa ir 117% no nominālvērtības. Pirkuma izmaksas ir:

- 1) $230\,000 \times 117\% = 269\,100\$$ (tirgus vērtība).
- 2) 1 729,72\$ – uzkrātais kupons no iepriekšējā maksājuma datuma (122 dienas*).

*Uzkrātais kupons tiek maksāts iepriekšējam obligācijas turētājam un tiek aprēķināts, pamatojoties uz darījuma norēķinu datumu. Šajā gadījumā obligācija tiek aprēķināta pēc 2 dienām no darījuma noslēgšanas, kas ir 16. jūnijs. Pēdējā kupona izmaksas diena ir 15.02.2020., tas ir, kopā iznāk 122 dienas (16.06.2020 – 15.02.2020 = 122 dienas). Kupons par vienu dienu ir: $230\,000 \times 2,25\% / 360 = 14,375\$$. Par 122 dienām ir $14,375 \times 122 = 1\,753,75\$$.

- 3) 270,83\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar valsts obligācijām, kas denominētas ASV dolāros. Tā tiek aprēķināta kā 0,10% no darījuma summas (nominālvērtība + uzkrātais kupons).

Kopējās pirkuma izmaksas: $269\,100 + 1\,753,75 + 270,83 = 271\,124,58\$$.

Līdz 27.07.2020. obligācijas cena pieauga līdz 121% no nominālvērtības un investors nolēmj slēgt ar peļņu. Ienākumi no pārdošanas:

- 4) $230\,000 \times 121\% = 278\,300$ \$ (tirgus vērtība).
- 5) 2 317,38 \$ – uzkrātais kupons no iepriekšējā maksājuma datuma (163 dienas).
- 6) 280,62\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar korporatīvajām obligācijām, kas denominētas ASV dolāros.
- 7) 164,67\$ – ieguldījuma konta apkalpošana (0,5% gadā no aktīvu kopsummas ieguldījumu kontā, šis portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tika izmantots portfeļa vērtības pieaugums 233,27\$ dienā aktīvu turēšanas laikā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $278\,300 + 2\,317,38 - 280,62 - 164,67 = 280\,172,09\$$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $280\,172,09 - 271\,100,55 = 9\,071,54\$$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

14.06.2020. investors nolēma iegādāties 230 000 ASV Valsts kases obligācijas ar kuponu 2,25% gadā un dzēšanas termiņu 2046. gada 15 augustā. Pirkuma cena ir 121% no nominālvērtības. Pirkuma izmaksas ir:

- 1) $230\,000 \times 121\% = 278\,300$ \$ (tirgus vērtība).
- 2) 1 753,75\$ – uzkrātais kupons no iepriekšējā maksājuma datuma (122 dienas).
- 3) 270,83\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar valsts obligācijām, kas denominētas ASV dolāros.

Kopējās pirkuma izmaksas: $269\,100 + 1\,753,75 + 270,83 = 271\,124,58\$$.

Līdz 27.07.2020. obligācijas cena nokritās līdz 115% no nominālvērtības un investors nolēma ieņģrāmatot zaudējumus. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 4) $230\,000 \times 115\% = 264\,500$ \$ (tirgus vērtība).
- 5) 2 317,38\$ – uzkrātais kupons no iepriekšējā maksājuma datuma (163 dienas).
- 6) 266,82\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar korporatīvajām obligācijām, kas denominētas ASV dolāros.
- 7) 162,09\$ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tiek izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums –328,57\$ dienā aktīva turēšanas laikā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $264\,500 + 2\,317,38 - 266,82 - 162,09 = 266\,388,47\$$.

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $266\,388,47 - 271\,124,58 = -4\,736,11\$$.

Sarežģītās obligācijas

Papildus obligācijām ar vienkāršu aprēķina metodi plaši izplatīti parādu tirgū ir instrumenti ar dažādiem mainīgajiem. Šie mainīgie var būt gan ārējie, gan iekšējie faktori, kas ietekmē sabiedrību vai ekonomisko situāciju kopumā; kā arī papildu nosacījumi, ko nosaka pati sabiedrība (emisijas brīdī). Pie visizplatītākajiem mainīgajiem var attiecināt vērtspapīrus ar:

- Obligāciju pirmstermiņa izpirkšana (CALL) – sabiedrībai ir tiesības izpirkt obligāciju pirms dzēšanas termiņa par iepriekšnoteiktu cenu, ja tirgus cena iespējamās izpirkšanas datumā ir zemāka.
- Pirmstermiņa pārdošanas tiesības (PUT) – investors ir tiesīgs pieprasīt pirmstermiņa pamatsummas atmaksu. Šis obligāciju veids ir tipisks augošiem tirgiem, piem., Brazīlija.
- Mainīgās likmes kupons – obligācijas likme var būt mainīga un atkarīga no noteikta parametra (t. i. centrālās bankas likme, LIBOR, indeksi un citi indikatori).
- Parāda pamatsummas amortizācija – nereti sabiedrība var maksāt daļu no nominālvērtības kopā ar kuponu, lai izvairītos no pilnas summas samaksas dzēšanas brīdī. Tas var tikt darīts, ja obligāciju paredzēts amortizēt.
- Dzēšanas termiņa pagarināšana – obligācijas dzēšanas termiņš var tikt pagarināts līdz vēlākam datumam.
- Konvertācija uz citu finanšu instrumentu – obligāciju var konvertēt uz citu instrumentu gan akcijās, gan arī parāda instrumentā ar pagarinātu dzēšanas termiņu.

Obligācijas ar mainīgajiem parametriem ir attiecināmas pie sarežģītajām obligācijām, jo tās prasa, lai investoram būtu padziļinātas zināšanas par finanšu tirgiem un lielāka paaugstinātu risku apzināšanās.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

2; 3*

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir augsta līmeņa zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar konkrēta produkta iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja instrumenta cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un ar obligāciju glabāšanu saistītos izdevumus.
- Riska apzināšanās: risks ieguldījumiem obligācijās atšķiras atkarībā no konkrētās obligācijas reitinga. Kopumā ieguldījumu riskantumu sarežģītajās obligācijās var novērtēt ar diviem; trīs punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks). Tomēr, kas attiecas uz sarežģītajām obligācijām ar zemu (nevis ieguldījumu) reitingu, riska parametrs paaugstinās līdz trīs punktiem.

- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā. Ieguldot sabiedrību parādā, klients gūst izdevību saņemt regulāru ienākumu kupona maksājuma veidā, kas, salīdzinot ar dividendēm par akcijām, parasti ir daudz augstāks.

* 2 punkti – riska līmenis obligācijām ar augstu (ieguldījumu) reitingu

* 3 punkti – riska līmenis ar zemu (ne ieguldījumu) reitingu

Ieguldījumu obligācijās piemēri:

Obligāciju parametri:

Nosaukums	HCFBRU 10,5 19.04.2021.
ISIN	XS0981028177
Kupons	10,50%
Kupona maksājumu biežums	2 reizes gadā
Valūta	USD
Dzēšanas termiņš	19.04.2021.
Minimālā darījuma summa	200 000
Pieaugums	1 000

Konkrētajai obligācijai ir šādi mainīgie:

- 1) Pirmstermiņa izpirkuma iespēja 2019. gada 17. aprīlī 100% nominālvērtībā.
- 2) Mainīgā kupona likme pēc 2019. gada 17. aprīļa. Jauno likmi noteiks emitents.

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

02.04.2019. investors nolēma iegādāties 500 000 Home Credit Bank obligācijas (nominālvērtībā) ar 10,5% kupona likmi gadā un dzēšanas termiņu 2021. gada 19. aprīlī. Pirkuma maksa ir 100% apmērā no nominālvērtības. Pirkuma izmaksas ir:

- 1) $500\,000 \times 100\% = 500\,000\$$ (tirgus vērtība ir vienāda ar nominālvērtību).
- 2) 24 354,17\$ – uzkrātais kupons no iepriekšējā maksājuma datuma (167 dienas*).

*Uzkrātais kupona ienākums tiek maksāts iepriekšējam obligācijas turētājam un tiek aprēķināts, pamatojoties uz darījuma norēķinu datumu. Šajā gadījumā obligācija ir aprēķināta pēc 2 dienām no darījuma noslēgšanas, kas ir 4. aprīlī. Pēdējais kupona izmaksas datums ir 17.10.2018., tas ir, kopā iznāk 167 dienas (02.04.2019.–17.10.2018. = 167 dienas). Kupons par vienu dienu ir $500\,000 \times 10,5\% / 360 = 145,8334\ \$$.
Attiecīgi par 167 dienām: $145,8334 \times 167 = 24\,354,17\$$.

- 3) 786,53\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar korporatīvajām obligācijām, kas denominētas ASV dolāros. Tā tiek aprēķināta kā 0,15% no darījuma summas (nominālvērtība + uzkrātais kupons).

Kopējās pirkuma izmaksas: $500\,000 + 24\,354,17 + 786,53 = 525\,140,70\$$.

Līdz 12.06.2019. obligācijas cena pieauga līdz 105% no tās nominālvērtības un investors nolēma slēgt ar peļņu. Tomēr obligācijas emitents samazināja kupona likmi

līdz 6% gadā uz 2019. gada 17. aprīli (ar iespēju pēc 2019. gada 17. aprīļa atkal mainīt kupona likmi). Ienākumi no pārdošanas ir:

- 4) $500\,000 \times 105\% = 525\,000\text{\$}$ (tirgus vērtība).
- 5) 26 250\$ – apmaksātais kupons (2019. gada 17. aprīlis).
- 6) 4 833,33\$ – uzkrātais kupons (kupona likme 6% gadā, par 58 dienām).
- 7) 794,75\$ – bankas komisija par darījumu ar korporatīvajām obligācijām, kas denominētas ASV dolāros.
- 8) 534,31\$ – ieguldījuma konta apkalpošana (0,5% gadā no aktīvu kopsummas ieguldījumu kontā, šajā piemērā portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 342,47\$ dienā aktīva turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $525\,000 + 4\,833,33 - 794,75 - 534,31 = 528\,504,27\text{\$}$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $528\,504,27 + 26\,250 - 525\,140,70 = 29\,613,57\text{\$}$.

Ieguldījumu ar turpmākiem zaudējumiem.

02.04.2019. investors nolēma iegādāties 500 000 HomeCredit Bank obligācijas (nominālvērtībā) ar 10,5% kupona likmi gadā un dzēšanas termiņu 2021. gada 19. aprīlī. Pirkuma maksa ir 101% no nominālvērtības. Pirkuma izmaksas ir:

- 1) $500\,000 \times 101\% = 505\,000\text{\$}$ (tirgus vērtība).
- 2) 24 354,17\$ – uzkrātais kupons no iepriekšējā maksājuma datuma (167 dienas*).

*Uzkrātais kupona ienākums tiek maksāts iepriekšējam obligācijas turētājam un tiek aprēķināts, pamatojoties uz darījuma norēķinu datumu. Šajā gadījumā obligācija tiek aprēķināta pēc 2 dienām no darījuma noslēgšanas, kas ir 4. aprīlī. Pēdējais kupona izmaksas datums ir 2018. gada 17. oktobris, kopā 167 dienas (02.04.2019. – 17.10.2018. = 167 dienas). Kupons par vienu dienu ir $500\,000 \times 10,5\% / 360 = 145,8334\text{\$}$. Attiecīgi par 167 dienām – $145,8334 \times 167 = 24\,354,17\text{\$}$.

- 3) 794,03\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar korporatīvajām obligācijām, kas denominētas ASV dolāros. Tā tiek aprēķināta kā 0,15% no darījuma summas (nominālvērtība + uzkrātais kupons).

Kopējās pirkuma izmaksas: $505\,000 + 24\,354,17 + 794,03 = 530\,148,20\text{\$}$.

Līdz 17.04.2019. obligācijas cena nokritās līdz 95% no nominālvērtības un emitents nolēma veikt pirmstermiņa izpirkumu, par kuru saņēma 100% no nominālvērtības. Ienākumi no izpirkuma:

- 4) $500\,000 \times 100\% = 500\,000\text{\$}$ (nominālvērtība).
- 5) 26 250\$ – uzkrātais kupons.
- 6) 789,38\$ – bankas komisijas maksa par darījumu ar korporatīvajām obligācijām, kas denominētas ASV dolāros.
- 7) 114,83\$ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums 2 000\$ dienā aktīvu turēšanas periodā

līdz pirmstermiņa izpirkuma datumam (obligāciju atcelšanas datumā, aprēķini balstās uz pirmstermiņa izpirkuma cenu).

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $500\,000 + 26\,250 - 789,38 - 114,83 = 525\,345,79\$$.

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $525\,345,79 - 530\,148,20 = -4\,802,41\$$.

Lūdzam ņemt vērā, ka atkarībā no obligāciju prospekta, obligācija var tikt dzēsta daļēji vai to var nedzēst vispār – spēja dzēst obligāciju ir sabiedrības tiesības, nevis tās pienākums. Daļējas dzēšanas gadījumā naudas līdzekļu izmaksa visbiežāk ir proporcionāla (*pro rata*), t. i. saņemtās summas tiek izmaksātas proporcionāli starp turētājiem atbilstoši konkrētam noteikumam.

Korporatīvā darbība (notikumi)

Korporatīvā darbība ir jebkurš korporatīvās pārvaldības notikums, kas var ietekmēt sabiedrības, tās akcionāru vai parāda turētāju materiālo stāvokli. Šo darbību/notikumus parasti apstiprina sabiedrības valde, un vairumā korporatīvo notikumu akcionāriem ir tiesības piedalīties un balsot. Atsevišķos korporatīvajos notikumos ir nepieciešama obligāta akcionāru piedalīšanās. Akcionāra nepiedalīšanās korporatīvajā notikumā rada sekas, piemēram, akcionāru sapulce var uzskatīt viņa balsojumu par „atturas” vai „par”. Atsevišķi jāatzīmē, ka ieguldījumu kompānijai (mūsu gadījumā – bankai) nav pienākums paziņot klientiem par gaidāmo korporatīvo notikumu, sekošana šādiem noteikumiem ir pilnībā akcionāru (investoru) prerogātīva. Turklāt sakarā ar to, ka klientu akcijas glabājas pie depozitāra kolektīvajos kontos (t. i. „omnibus” tipa) un nevis privātajos kontos, bankai var nebūt iespējas balsot klienta vārdā, jo akciju glabāšanas forma var neparedzēt atsevišķu balsojumu, savukārt akcionāru reģistrā kā nominālais akciju turētājs ir norādīta banka. Savukārt banka, ja iespējams, izsūta no depozitārija saņemtos paziņojumus par korporatīvo notikumu iestāšanos. Šādi paziņojumi vairumā gadījumu ir standarta ziņojumu formā SWIFT sistēmā, kurā ietverta pamatinformācija par korporatīvo notikumu, balsošanas un citi aspekti. Vairumā gadījumu paziņošanas valoda ir angļu. Ja klients vēlas saņemt skaidrojumu par nosūtītā paziņojuma raksturu, banka ir gatava sniegt šāda paziņojuma īsu kopsavilkumu maksas pakalpojuma veidā.

Visizplatītākie korporatīvie notikumi ir:

- Akciju sadalīšana (Stock split) vai konsolidācija – tirgū tirgoto vērtspapīru skaita samazinājums (konsolidācija) vai palielinājums (stock split). Akciju sadalīšanas laikā akcijas cena nokrītas, savukārt konsolidācijas laikā paaugstinās.

Piemērs: sabiedrība paziņo par akciju sadalīšanu, pamatojoties uz 2:1 principu, kur pie katras emitētās akcijas sabiedrība pievieno vēl vienu. Tādējādi, ja klientam bija 1 000 akcijas, kuras tika tirgotas par 100\$ gabalā, pēc akciju sadalīšanas akciju skaits paaugstinās līdz 2 000, turklāt cena nokritīsies līdz 50\$ par akciju. Akciju konsolidācijas laikā notiek pretējais – akciju skaits samazinās, bet vienas akcijas cena paaugstinās.

- Dividendes – ienākumi no vērtspapīru izmaksas. Izmaksa var tikt veikta uz saņemtas peļņas vai izlaisto papildu akciju rēķina.

Piemērs: ja dividendes tiek izmaksātas uz saņemtās peļņas rēķina, sabiedrība paziņo naudas summu, kas izmaksājama katram akcionāram. Ja investoram portfelī ir 1 000 akcijas un tika paziņots par dividendēm 0,5\$ par vienu akciju, investors saņems 50\$.

Ja dividendes tiek izmaksātas akciju veidā, sabiedrība paziņo, cik akcijas saņems investors. Ja sabiedrība izmaksā 0,1 akciju par katru investoram piederošo akciju, bet investoram ir 1 000 akcijas, pēc izmaksas investora akciju skaits palielināsies līdz 1 100.

- Tiesību emisija – sabiedrība var emitēt tiesības uz papildu akciju iegādi pašreizējiem akcionāriem uz izdevīgiem noteikumiem. Katram akcionāram ir piešķirts konkrēts tiesību skaits, kas var tikt pārdotas vai izmantotas jaunu akciju iegādei par cenu ar atlaidi.

Piemērs: investoram portfelī ir 2 000 akcijas. Sabiedrība paziņo tiesību emisiju pašreizējiem akcionāriem noteiktā datumā. Turklāt 10 tiesības var izmantot, lai iegādātos 1 akciju par iepriekš saskaņotu cenu. Investors attiecīgi saņems 2 000 tiesības, kuras viņš var izlietot, lai iegādātos 200 akcijas par cenu ar atlaidi.

- Apvienošanās un iegādes – šī ir vispārzināma parādība mūsdienu finanšu tirgū. Apvienošanās ir divu vai vairāku atšķirīgu sabiedrību apvienošana vienā juridiskā persona, pamatojoties uz savstarpējo vienošanos. Savukārt iegāde ir akciju kontrolpaketes izpirkšana, nodibinot kontroli pār sabiedrību, taču neapvienojot akcijas.

Piemērs: investoram pieder 100 000 sabiedrības X akciju. Sabiedrību X un Z vadība nolēmj apvienoties un izveidot jaunu sabiedrību U. Saskaņā ar apvienošanās līgumu sabiedrības X akciju turētāji saņems jaunās sabiedrības U akcijas ar koeficientu 1 pret 4. Apvienošanās datumā investors saņems 25 000 jaunās sabiedrības U akcijas.

- Pārstrukturēšana (spin-off) – meitas sabiedrības atdalīšana no mātes sabiedrības. Pārstrukturēšanas laikā tiek izlaistas jaunās sabiedrības akcijas, turklāt mātes sabiedrības akcionāri saņem jaunās akcijas proporcionāli to sākotnējai līdzdalībai.

Piemērs: investoram pieder 250 000 mātes sabiedrības X akciju (2,5% no akciju kopskaita), kopējais izlaisto akciju skaits ir 10 000 000. Jauna sabiedrība Z tiks atdalīta no mātes sabiedrības. Veicot atdalīšanu, sabiedrība Z izlaidīs 1 miljons akciju. Proportcionāli investors iegūs 2,5% vai 25 000 jaunās sabiedrības Z akciju.

Klientu izdevumi, kas radušies, piedaloties korporatīvajā notikumā, ir atkarīgi no korporatīvā notikuma veida. Vairumam korporatīvo darbību nav nepieciešamas papildu izmaksas; tomēr atsevišķas darbības var paaugstināt glabāšanas izmaksas (piemēram, tiesību izmantošana iegādāties akcijas par cenu ar atlaidi utt.). Atsevišķos gadījumos (reti) sabiedrības paredz atlīdzību par piedalīšanos vai konkrētu rīcību balsošanā, kas ir atkarīga no aktīva summas (akciju skaita vai parāda nominālvērtības).

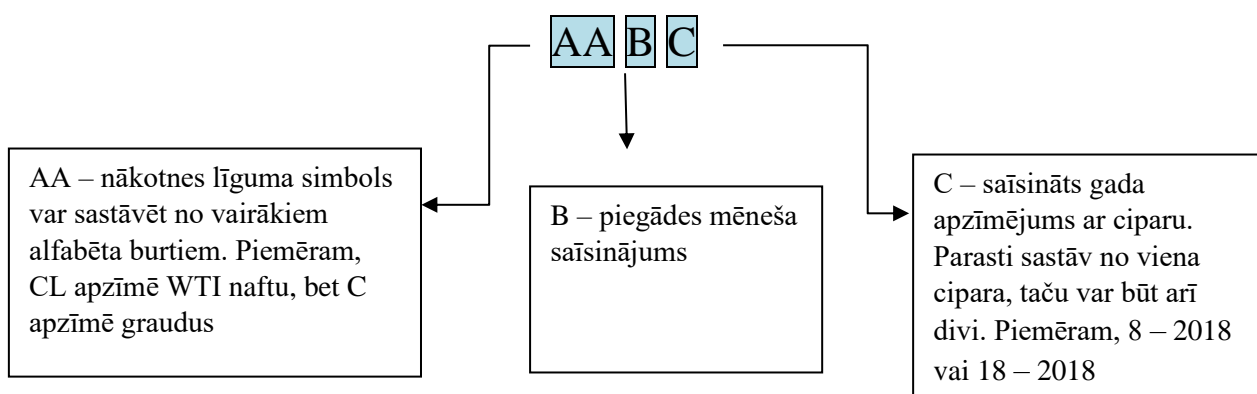
Jāņem vērā arī tas, ka ir daudzi citi korporatīvie notikumi, kas var ietekmēt ne tikai akciju/obligāciju skaitu un cenu, bet arī sabiedrības nākotni, un attiecīgi arī ieguldījumu veiksmīgumu. Tādējādi šie notikumi ir būtiski tirgus dalībniekiem.

Atvasinātie un maržinālie instrumenti

Biržā tirgots nākotnes līgums. Darījuma būtība ir konkrēta aktīva piegāde konkrētā vietā un konkrētā datumā nākotnē. Pērkot aktīvu, nenotiek nedz aktīva nodošana, nedz arī maksājums par to. Līguma cena konkrētā brīdī ir aktīva pašreizējā cena, pieskaitot procentus par atlikušo laiku līdz maksājuma veikšanai, t.i. līdz līguma izpildei. Tādējādi nākotnes līgumu tirgi ir sava veida izsoles, kuros veiktā tirdzniecība atspoguļo pēdējos datus par konkrētu aktīvu pieprasījuma un piedāvājuma savstarpējo saistību. Ir divu veidu nākotnes līgumi – piegādes un norēķinu (bez piegādes). Beidzoties piegādes nākotnes līguma termiņam, tiek piegādātas izejvielas (nafta, graudi, benzīns utt.), savukārt beidzoties norēķinu nākotnes līguma termiņam, netiek veikta piegāde, tā vietā tiek veikti norēķini, kur līgumslēdzējas puses pārskaita starpību starp līgumā noteikto cenu un oficiālo cenu līguma notecēšanas brīdī. Pērkot un pārdodot nākotnes līgumus, investori cenšas paredzēt bāzes aktīvu cenu svārstību virzienu, un tādējādi saņemt peļņu. Nākotnes līgumi tiek tirgoti pēc piegādes mēnešiem. Atbilstošais mēnesis tiek norādīts līguma nosaukumā, un var tikt izmantoti šādi saīsinājumi:

Saīsinājums	Atšifrējums
F	Janvāris
G	Februāris
H	Marts
J	Aprīlis
K	Maijs
M	Jūnijs
N	Jūlijs
Q	Augusts
U	Septembris
V	Oktobris
X	Novembris
Z	Decembris

Atbilstoši vispārpieņemtiem standartiem nākotnes līguma saīsinājums tiek veidots, pamatojoties uz šādiem principiem:

Nākotnes līgumus raksturo augsta standartizācijas pakāpe – atbilstoši preču specifikācijai, daudzumam, piegādes vietai un laikam. Pateicoties standartizācijai, līgumi ir līdzīgi ne tikai pēc aprēķina metodikas un struktūras, bet arī pēc terminoloģijas, kas tiek izmantota, lai aprakstītu galvenos parametrus. Pamatnoteikumi ietver:

- Līguma apjoms (Contract size) – svara vai apjoma vienību skaits vienā līgumā. Var tikt izmērīts dažādās masas/apjoma vienībās (trojas uncēs, bušeļos, barelos u.c.).
- 1,0 punkta vērtība (Value of 1.0 pt) – līguma cenas izmaiņu par vienu punktu izmaksas (piemēram, no 15,4 līdz 16,4 utt.)
- Minimālās izmaiņas apmērs (Tick size) – minimālā līguma cenas izmaiņa. Saukta arī minimālais solis.
- Minimālās izmaiņas izmaksas (Tick value) – cenas izmaiņu līguma valūtā (ASV dolārs, euro, jena utt.) izmaksas ar minimālām līguma cenas izmaiņām.
- Līguma cena (Price) – nākotnes līguma pašreizējā tirgus cena.
- Līguma vērtība (Contract value) – līguma cena, kas reizināta ar līguma vērtību.
- Augstākā robeža (Up Limit) un Zemākā robeža (Down Limit):
 - Augstākā robeža – maksimālā līguma cenas vērtība dienas laikā. Augstāko robežu nosaka birža, un tā kalpo par sava veida ierobežojumu, par kuru augstākā cena nedrīkst kāpt. Šis ierobežojums pastāv, lai kontrolētu panikas stāvokļus un pārmērīgu svārstīgumu. Kad ir sasniegta augstākā robeža, tirdzniecība atbilstoši līgumam var tikt pārtraukta. Birža pārskata augstāko robežu katru dienu, pamatojoties uz līguma slēgšanas cenu.
 - Zemākā robeža – minimālā līguma cenas vērtība dienas laikā. Zemāko robežu nosaka birža un tā kalpo par sava veida ierobežojumu, par kuru zemākā cena nedrīkst krist. Šis ierobežojums pastāv, lai kontrolētu panikas stāvokļus un pārmērīgu svārstīgumu. Kad ir sasniegta zemākā robeža, tirdzniecība atbilstoši līgumam var tikt pārtraukta. Birža pārskata zemāko robežu katru dienu, pamatojoties uz līguma slēgšanas cenu.

***N.B.** Jāatzīmē, ka daudzas biržas nosaka ierobežojumus arī citām finanšu instrumentu kategorijām, kā arī visai tirdzniecībai biržā kopumā. Tādējādi biržas var pārtraukt tirdzniecību būtisku biržas indeksu izmaiņu (10 vai vairāk procentu) gadījumā.*

- Sākotnējās rezerves prasības (Initial margin) – nākotnes pozīcijas atvēršanai nepieciešamā naudas summa.
- Paziņojumu datumi atbilstoši līgumam:
 - Pēdējā tirgus diena (Last trade) – pēdējā diena, kad nākotnes līgums ir tirgots vai var tikt aizvērts pirms bāzes aktīva piegādes vai norēķiniem. Šis parametrs ir ietverts visos nākotnes līgumos.
 - Piegādes paziņojuma pirmā diena (First notice) – šajā dienā līguma turētājs var saņemt paziņojumu par nepieciešamību pieņemt bāzes aktīva piegādi. Lai izvairītos no piegādes riska, klienti aizver vai pārnes pozīcijas uz nākamo aktīvo mēnesi dienu pirms piegādes paziņojuma pirmās dienas. Šis parametrs ir ietverts tikai tajos līgumos, kuros ir paredzēta bāzes aktīva fiziska piegāde.
 - Piegādes sākuma datums (First delivery date) – fiziskas piegādes sākuma datums saskaņā ar nākotnes līgumu. Šis parametrs ir ietverts tikai tajos līgumos, kuros ir paredzēta bāzes aktīva fiziska piegāde.

***N.B.** Brokeri var patstāvīgi noteikt beigu datumus, līdz kuriem viņi ir gatavi turēt savu klientu pozīciju, nebaidoties no piegādes riska un ar to saistītajām administratīvajām izmaksām un ar atcelšanas noformēšanu saistītajām grūtībām. Šajā gadījumā viņi var piespiest, lai klients aizver šādam instrumentam atvērto pozīciju pirms termiņa.*

Papildus minētajiem noteikumiem, tirgojoties ar nākotnes līgumu/akciju opcijām, jāzina šādi noteikumi:

- Bāzes instruments (Underlying instrument) – instruments, kuru opcijas turētājs var pirkt vai pārdot par opcijas izpildes cenu, pēc termiņa beigām vai opcijas turētāja pieprasījuma. Jāatzīmē, ka pirmstermiņa piegādi var pieprasīt tikai attiecībā uz amerikāņu tipa opcijām.
- Opcijas puse (Option side) – ir divu veidu opcijas: PUT un CALL. PUT opcijas dod opcijas turētājam tiesības pārdot bāzes instrumentu par opcijas izpildes cenu, savukārt CALL opcijas dod tiesības iegādāties bāzes instrumentu par opcijas izpildes cenu.
- Opcijas tips (Exercise type) – opcijas termiņa veids. Ir divu veidu termiņi – amerikāņu un Eiropas. Kas attiecas uz amerikāņu tipa opcijām, bāzes līguma piegāde var notikt jebkurā brīdī (ja garās opcijas pozīcijas turētājs pieprasa to dzēst pirms termiņa), savukārt attiecībā uz Eiropas tipa opcijām piegāde var notikt tikai opcijas termiņa beigu datumā atkarībā no bāzes līguma tirgus.

Tā kā ne visi bāzes aktīvi pakļaujas standartizācijai, fjūčeri pastāv tikai galvenajiem aktīviem, t. sk. plaši izplatīti ir biržas indeksu fjūčeri, akciju, valūtu, lauksaimniecības preču, metālu, naftas produktu u. c. nākotnes darījumu fjūčeri. Darījuma otra puse investoram nav zināma; tas arī nav nepieciešams, jo lai nodrošinātu tirdzniecības mehānismu darbojas drošības depoziņu sistēma. Atverot garo (pirkšanas) vai īso (pārdošanas) pozīciju, klientam ir jāsniedz garantijas nodrošinājums, kas parasti veido no 2% līdz 10% no aktīva pašreizējās tirgus vērtības. Tādējādi fjūčeru tirgū tiek slēgts liels daudzums sava veida divpusēju darījumu.

Vienkāršie atvasinātie instrumenti

Vienkāršie atvasinātie instrumenti ir instrumenti ar vienu bāzes aktīvu. Uz tiem attiecināmi nākotnes līgumi par:

- Izejvielām – nafta, gāze, benzīns, apelsīnu sula, kvieši un citi.
- Metāliem – zelts, sudrabs, platīns, pallādijs un citi.
- Valūtām – EUR/USD, USD/CAD, USD/JPY un citi.
- Indeksiem – NASDAQ, S&P, DowJones, CAC 40 un citi.

Mērķa tirgus

Riska līmenis	4
---------------	---

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti ar vidēja līmeņa zināšanām un pieredzi darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: tā kā fjučeri ir atvasinātie instrumenti, kuru atvēršanai ir nepieciešams tikai garantijas nodrošinājums, maksimālie potenciālie ar atvasināto instrumentu iegādi vai pārdošanu saistītie zaudējumi var pārsniegt garantijas nodrošinājuma summu.
- Riska apzināšanās: riska parametrs tirdzniecībai ar atvasinātiem instrumentiem ir ievērojami augstāks nekā tirdzniecībai ar akcijām un obligācijām. Tā kā atvasinātie instrumenti jau ietver sevī sviru (iespējams atvērt pozīciju bez pilnas līdzekļu summas, lai norēķinātos, kad fiziskais aktīvs tika piegādāts), tas paaugstina nepārdomātas rīcības risku, cerot iegūt augstāku peļņu. Tādējādi vienkāršo atvasināto instrumentu izmantošanas risku var novērtēt ar četriem punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis finanšu instrumentu veids ir piemērots gan spekulantiem, gan arī hedžēšanas klientiem. Spekulanti meklē iespēju gūt ienākumus, analizējot un paredzot tirgus kustības. Hedžēšanas klienti vēlas aizsargāt sevi no tirgus cenu svārstībām, izmantojot nākotnes līgumus, lai fiksētu fiziskā aktīva cenu, pārdojot vai pērkot atvasinātos instrumentus. Ar līgumā iebūvētas sviras palīdzību klienti var gan palielināt peļņu, gan arī samazināt apkalpošanas izmaksas un komisijas maksas.

Tirdzniecības ar nākotnes līgumiem piemēri:

Līguma apraksts:

CLH0 – WTI CRUDE OIL 2020. gada marts	
Līguma apjoms	1 000 bareli
1,0 punkta cena	1 000\$
Minimālās kustības apmērs	0,01
Minimālās kustības cena	10\$
Līguma cena	55,71\$/bbl. (dolāri par barelu)
Līguma vērtība	55 710\$

Sākotnējā rezerves prasība (Initial margin)	11 000\$
Augstākā robeža (Up Limit)	N/A
Zemākā robeža (Down Limit)	N/A

Fjūčera iegāde:

% P/Z	Atvēršanas cena	Aizvēršanas cena	Komisijas maksa (19\$ par pusi)	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+3%	55,71	57,38	38\$*	$= (57,38 - 55,71) \times 1\,000 - 38 = 1\,632\$$
-3%	55,71	54,04	38\$*	$= (54,04 - 55,71) \times 1\,000 - 38 = -1\,708\$$

*komisijas maksa 19\$ par līgumu par katru pusi nozīmē, ka, pērkot un tālāk pārdodot vienu līgumu, klients maksā 38\$.

Fjūčera pārdošana:

% P/Z	Atvēršanas cena	Aizvēršanas cena	Komisijas maksa (19\$ par pusi)	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+3%	55,71	54,04	38\$*	$= (55,71 - 54,04) \times 1\,000 - 38 = 1\,632\$$
-3%	55,71	57,38	38\$*	$= (55,71 - 57,38) \times 1\,000 - 38 = -1\,708\$$

*komisijas maksa 19\$ par līgumu par katru pusi nozīmē, ka, pērkot un tālāk pārdodot vienu līgumu, klients maksā 38\$.

Tirdzniecība ar maržināliem instrumentiem, kuru skaitā ir arī fjūčeri, ir saistīta ar nepieciešamību uzturēt noteiktu maržas līmeni. Nepietiekama rezerves prasību seguma gadījumā kontā var rasties nepietiekama seguma situācija (margin call), kura rašanās gadījumā investoram būs jāpapildina konts, lai pilnībā segtu rezerves prasības. Turpmāka situācijas pasliktināšanās var izraisīt zaudējumu fiksēšanas (stop-loss) situāciju. Jāņem arī vērā, ka iestājoties margin call situācijai, bankai ir tiesības slēgt klienta pozīciju, negaidot stop-loss situācijas iestāšanos.

N.B. Nereti finanšu instrumenta tirdzniecības atvēršanas cena var būt zemāka (atvēršana ar cenas pārrāvumu (gap) uz leju) vai augstāka (atvēršana ar cenas pārrāvumu (gap) uz augšu), salīdzinot ar iepriekšējās dienas atvēršanas cenu. Ja tirdzniecība sākas ar pārrāvumu, var rasties situācija, kurā prasības pret klientu var pārsniegt drošības depozītu. Šajā gadījumā klienta pienākums būs nodrošināt papildu līdzekļus starpības starp zaudējumiem un drošības depozītu segšanai.

Margin call un stop loss līmeņa noteikšana:

Pieejamie līdzekļi pirms pozīcijas atvēršanas	15 000\$
Atvērtā pozīcija	1 CLH0 iegāde
Pirkuma cena	55,71
Sākotnējā rezerves prasība	11 000\$
Komisijas maksa par līguma atvēršanu	19\$
Pieejamie līdzekļi pēc līguma atvēršanas	$= 15\ 000 - 11\ 000 - 19 = 3\ 981\$$
Margin call līmenis punktos no ieiešanas pozīcijā cenas	$= 3\ 981 / 1\ 000 / 1 = 3,981$
Margin call līmenis	$= 55,71 - 3,981 = 51,729^*$
Stop loss līmenis punktos no ieiešanas pozīcijā cenas	$= (3\ 981 + 0,70 \times 11\ 000) / 1\ 000 / 1 = 11,681$
Stop Loss līmenis	$= 55,71 - 11,681 = 44,029^{**}$

* tā kā minimālā kustība atbilstoši līgumam ir 0,01; margin call iestāsies, sasniedzot cenu 51,73

** tā kā minimālā kustība atbilstoši līgumam ir 0,01; stop-loss iestāsies, sasniedzot cenu 44,03

Sarežģītie atvasinātie instrumenti

Sarežģītie atvasinātie instrumenti ietver šādus atvasinātos instrumentus:

- Visi pārējie fjūčeri, kuri neatbilst vienkāršo atvasināto instrumentu definīcijai.
- Akciju iespējas līgumi.
- Nākotnes iespēju līgumi.
- Nākotnes līgumi metāliem, enerģijas nesējiem utt.
- Maržinālā tirdzniecība Forex.
- CFD (starpības līgumi).

Akciju iespējas līgumi un nākotnes iespējas līgumi

Iespējas līgums ir atvasinātais instruments, kas dod iespējas līguma pircējam (opcijas garās pozīcijas īpašnieks vai turētājs) tiesības, bet neuzliek pienākumu pirkt vai pārdot bāzes aktīvu vai finanšu instrumentu par opcijas izpildes cenu, atkarībā no opcijas tipa (Eiropas vai amerikāņu). Jāņem vērā, ka, iegādājoties iespējas līgumu, prēmiju saņem darījuma otra puse (opcijas pārdevējs). Saistībā ar minēto, maksimālie garās pozīcijas turētāja zaudējumi var būt tikai par opciju samaksātās prēmijas apmērā. Opcijas īsās pozīcijas turētājam (pārdevējam) zaudējumi ir neierobežoti (izņemot PUT opciju pārdošanas gadījumā, jo bāzes aktīvs nevar būt zem nulles), taču peļņa ir ierobežota ar sākotnējo par pārdošanu saņemtās prēmijas summu.

Papildus dalījumam CALL/PUT iespēju līgumus var iedalīt arī pēc to ilguma – nedēļas un mēneša. Nedēļas iespēju līgumi beidzas katru nedēļu, savukārt mēneša iespēju

līgumi – reizi mēnesī. Likvidām akcijām un nākotnes iespēju līgumiem mēnesī beidzas trīs nedēļas iespēju līgumi un viens mēneša iespēju līgums (kopā četras darba nedēļas vai viens mēnesis). Atsevišķi bāzes aktīva iespēju līgumi neparedz nedēļas iespēju līgumu tirdzniecību – vairumā gadījumu tas ir saistīts ar pieprasījumu pēc bāzes aktīva (opciju esamību bāzes līgumam nosaka līguma izdevējs, vairumā gadījumu tā ir birža).

Amerikāņu tipa opciju garās pozīcijas turētājs opciju darbības laikā var pieprasīt, lai bāzes aktīvs tiktu piegādāts (CALL opcija) vai bāzes aktīvs tiktu pārdots par opcijas izpildes cenu (PUT opcija). Kas attiecas uz Eiropas stila opcijām, piegādi var veikt tikai opcijas darbības termiņa beigu datumā. Turpretim opcijas īsās pozīcijas turētāja (pārdevēja) pienākums ir izpildīt otrās puses prasības pārdot aktīvu (CALL opcija) vai pirkt opciju (PUT opciju). Piegādājot bāzes aktīvu, pamatojoties uz opciju, jānodrošina sākotnējā rezerves prasība nākotnes līgumam vai naudas līdzekļi piegādājamajām akcijām.

Jāatzīmē, ka standarta akcijas iespējas līgums biržā sastāv no 100 akcijām, savukārt nākotnes iespējas līgums sastāv no viena līguma. Tomēr akciju/fjūčeru skaits var atšķirties atkarībā no iespējas līguma specifikācijas.

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir padziļinātas zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie iespējas līgumu garās pozīcijas turētāju zaudējumi ir vienādi ar prēmiju, kas samaksāta par iespējas līgumu, ieskaitot komisijas maksas par pozīcijas atvēršanu un aizvēršanu. Maksimālie iespējas līgumu īsās pozīcijas turētāja zaudējumi ir neierobežoti.
- Riska apzināšanās: riska parametrs, iegādājoties un pārdodot iespēju līgumus ir augstāks nekā līdzīgos darījumos ar nākotnes līgumiem. Viens no operāciju riskantumu paaugstinošiem faktoriem ir nelielais darījumu skaits un lielais izpildes cenu spektrs (tālākām izpildes cenām var nebūt tirgus). Tādējādi sarežģīto atvasināto instrumentu izmantošanas risku var novērtēt ar četriem, pieciem punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: kopumā opcijas tiek izmantotas tirdzniecībai (paaugstinātu ienākumu gūšana un spekulatīvie orderi) vai jau esošo pozīciju hedžēšana (aizsardzība pret cenu kritumu vai svārstīgumu). Tirdzniecības gadījumā spekulatīvie tirgus dalībnieki var spekulēt uz cenas pieaugumu vai samazināšanos, izmantojot dažādas opciju stratēģijas.

Tirdzniecības ar akciju un nākotnes iespēju līgumiem piemēri:

Līguma apraksts (nākotnes iespējas līgums):

CLH0 P55 – Jēlnaftas iespējas līgums 2020. gada marts	
Bāzes līgums	CLH0
Līgumu bāzes skaits	1 līgums CLH0
Bāzes līguma apjoms	1 000 bareli
1,0 punkta cena	1 000\$
Minimālās kustības apjoms	0,01
Minimālās kustības cena	10\$
Cena	1,38
Līguma vērtība	1 380\$
Sākotnējā rezerves prasība	2 250\$ (iekasēts tikai pārdošanas gadījumā)
Iespējas līguma veids	amerikāņu
Iespējas līguma puse	PUT
Izpildes cena	55

Iespēju līgumu (fjūčeru) iegāde:

Peļņas/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespējas līguma cenu

% P/Z	Atvēršanas cena	Aizvēršanas cena	Komisijas maksa (19\$ par katru pusi)	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	1,38	1,79	38\$	$= (1,79 - 1,38) \times 1\,000 - 38$ $= 372\ \$$
-30%	1,38	0,97	38\$	$= (0,97 - 1,38) \times 1\,000 - 38$ $= -448\ \$$

Peļņas/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespējas līguma prēmiju

% P/Z	Samaksātā prēmija, atverot pozīciju	Saņemtā prēmija, veicot pārdošanu	Komisijas maksa (19\$ par katru pusi)	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	$= 1,38 \times 1\,000 =$ 1 380\$	$= 1,79 \times 1\,000$ $= 1\,790\ \$$	38\$	$= 1\,790 - 1\,380 - 38 =$ 372\$
-30%	$= 1,38 \times 1\,000 =$ 1 380\$	$= 0,97 \times 1\,000$ $= 970\ \$$	38\$	$= 970 - 1\,380 - 38 =$ -448\$

Iespējas līguma (fjūčeru) pārdošana:

Peļņas/Zaudējumu aprēķināšana, izmantojot iespēju līguma cenu

% P/Z	Atvēršanas cena	Aizvēršanas cena	Komisijas maksa (19\$ par vienu pusi)	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	1,38	0,97	38\$	$= (1,38 - 0,97) \times 1\,000 - 38$ $= 372\ \$$
-30%	1,38	1,79	38\$	$= (1,38 - 1,79) \times 1\,000 - 38$ $= -448\ \$$

Peļņas/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespēju līguma prēmiju

% P/Z	Saņemtā prēmija, atverot pozīciju	Samaksātā prēmija, veicot pārdošanu	Komisijas maksa (19\$ par katru pusi)	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	$= 1,38 \times 1\,000 =$ \$1 380	$= 0,97 \times 1\,000$ $= 970\ \$$	38\$	$= 1\,380 - 970 - 38 =$ 372\$
-30%	$= 1,38 \times 1\,000 =$ \$1 380	$= 1,79 \times 1\,000$ $= 1\,790\ \$$	38\$	$= 1\,380 - 1\,790 - 38 =$ -448\$

Līguma apraksts (akciju iespējas līgums)

AAPL US 02/16/20 C320	
Bāzes līgums	Apple Inc. akcijas
Akciju bāzes skaits	100 Apple Inc. akcijas
1,0 punkta cena	100\$
Minimālās kustības apjoms	0,05
Minimālās kustības cena	5\$
Cena	9,36
Sākotnējā rezerves prasība	936\$ (iekasēts tikai pārdošanas gadījumā)
Iespējas līguma tips	amerikāņu
Iespējas līguma puse	CALL
Izpildes cena	320

Iespējas līguma (akciju) iegāde:

Peļņas/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespējas līguma cenu

% P/Z	Atvēršanas cena	Aizvēršanas cena	Komisijas maksa (35\$ par katru pusi)*	Peļņa/Zaudējumi (t.sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	9,36	12,17	70\$	$= (12,17 - 9,36) \times 100 - 70 = 211\$$
-30%	9,36	6,55	70\$	$= (6,55 - 9,36) \times 100 - 70 = -351\$$

*minimālā komisijas maksa 35\$. Pārsniedzot minimālo sliekšni, komisijas maksa ir 3,5\$ par katru iespējas līgumu.

Peļņas/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespējas līguma prēmiju

% P/Z	Samaksātā prēmija, atverot pozīciju	Saņemtā prēmija, veicot pārdošanu	Komisijas maksa (35\$ par katru pusi)*	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	$= 9,36 \times 100 = 936\$$	$= 12,17 \times 100 = 1\ 217\$$	70\$	$= 1\ 217 - 936 - 70 = 211\$$
-30%	$= 9,36 \times 100 = 936\$$	$= 6,55 \times 100 = 655\$$	70\$	$= 655 - 936 - 70 = -351\$$

*minimālā komisijas maksa 35\$. Pārsniedzot minimālo sliekšni, komisijas maksa ir 3,5\$ par vienu iespējas līgumu.

Iespējas līguma (akciju) pārdošana:

Peļņas/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespējas līguma cenu

% P/Z	Atvēršanas cena	Aizvēršanas cena	Komisijas maksa (35\$ par katru pusi)*	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	9,36	6,55	70\$	$= (9,36 - 6,55) \times 100 - 70$ $= 211\$$
-30%	9,36	12,17	70\$	$= (9,36 - 12,17) \times 100 - 70$ $= -351\$$

* minimālā komisijas maksa 35\$. Pārsniedzot minimālo sliekšni, komisijas maksa ir 3,5\$ par vienu iespējas līgumu.

Peļņa/Zaudējumu aprēķins, izmantojot iespējas līguma prēmiju

% P/Z	Saņemtā prēmija, atverot pozīciju	Samaksātā prēmija, veicot pārdošanu	Komisijas maksa (35\$ par katru pusi)*	Peļņa/Zaudējumi (t. sk. samaksātās komisijas maksas)
+30%	$= 9,36 \times 100 =$ 936\$	$= 6,55 \times 100 =$ 655\$	70\$	$= 936 - 655 - 70 =$ 211\$
-30%	$= 9,36 \times 100 =$ 936\$	$= 12,17 \times 100 =$ 1 217\$	70\$	$= 936 - 1 217 - 70 =$ -351\$

* minimālā komisijas maksa 35\$. Pārsniedzot minimālo sliekšni, komisijas maksa ir 3,5\$ par vienu iespējas līgumu.

Iespējas līgumu (opciju) stratēģijas

Iespējas līgumu (opciju) stratēģijas ir dažādu opciju kombinācija, gan pārī ar opcijas bāzes aktīvu, gan bez tā. Iespējas līguma stratēģiju nosaka investors, pamatojoties uz izvirzīto mērķi, piemēram, pozīcijas peļņas palielināšana (tirgus izaugsmes gadījumā) vai zaudējumu ierobežošana (hedžēšana). Tā kā iespējas līgumu stratēģijas ir saistītas ar tirgus kustību, tās var iedalīt divos veidos – „bull” stratēģija un „bear” stratēģija. „Bull” stratēģijas galvenais princips ir paaugstināt bāzes aktīva vērtību, savukārt „bear” stratēģija balstās uz bāzes aktīva vērtības samazināšanu. Lai efektīvi izmantotu iespējas līgumu stratēģijas, jāsaprot, kur atrodas atmaksāšanas brīdis (cenas līmenis, kurā iespējas līguma pozīcijas ienākumi un izdevumi, t. sk. komisijas maksas, ir 0). Neskatoties uz to, ka iespējas līgumu stratēģiju ir daudz, visizplatītākās ir:

- „Bull” spreads (CALL Spread) – šī stratēģija paredz CALL opcijas iegādi, vienlaicīgi pārdodot CALL opciju, taču par augstāku izpildes cenu. No pārdošanas saņemtā prēmija daļēji segs par pirkumu samaksāto prēmiju. Izmantojot šo stratēģiju, investors pieņem, ka bāzes aktīva cena paaugstināsies (virs garās pozīcijas izpildes cenas), taču nepārsniegs noteiktu līmeni (īsās pozīcijas izpildes cena).
- „Bear” spreads (PUT Spread) – šī stratēģija ir pretēja „bull” spreadam. Stratēģija paredz PUT opcijas iegādi, vienlaicīgi pārdodot PUT opciju, taču ar zemāku izpildes cenu. Kā minēts iepriekšējā punktā, pārdošanas prēmija daļēji sedz samaksāto prēmiju. Izmantojot šo stratēģiju, investors pieņem, ka bāzes aktīva cena nokritīsies (zem garās pozīcijas izpildes cenas), taču ne zemāk par noteiktu līmeni (īsās pozīcijas izpildes cena).
- Segtās CALL/PUT opcijas – šīs stratēģijas pamatideja ir vai nu CALL tipa opcijas pārdošana pret bāzes aktīva garo pozīciju, vai PUT tipa opcijas pārdošana pret bāzes aktīva īso pozīciju. Pārdodot opciju, investors saņem prēmiju. Šī prēmija rada sava veida drošības spilvenu, kas samazina bāzes aktīva cenas krišanas risku (attiecībā uz bāzes aktīva garo pozīciju) vai pieauguma risku (attiecībā uz bāzes aktīva īso pozīciju), kā arī paaugstina pozīcijas ienesīgumu, ja bāzes aktīva cena paliek konkrētās robežās.

Piemēram, investoram portfelī ir 100 Apple Inc. akcijas, kas pirktas par 300\$ gabalā. Lai palielinātu peļņu, viņš pārdod CALL opcijas par izpildes cenu 305\$. Saņemtā peļņa ir 2\$. Šajā gadījumā zemākā robeža, no kuras investors cietīs zaudējumus būs 298\$ par vienu akciju (bāzes aktīva iestāšanās cena mīnus prēmija). Tomēr maksimālā peļņa būs arī ierobežota ar 7\$ par akciju (tirgojot virs 307\$ opcijas termiņa notecēšanas dienā, investoram būs jāizvieto akcijas pie darījuma partnera).

- Straddle – šī stratēģija balstās uz vienāda skaita garo CALL un PUT tipa opciju iegādi par vienādu izpildes cenu ar vienādu viena bāzes aktīva dzēšanas termiņu. Straddle iegādei ir jēga, ja sagaidāmas augstas cenu svārstības, sakarā ar ko peļņa no opcijām pārsniegs par pirkumu samaksāto prēmiju.

Piemēram, Tesla Inc. akcijas šobrīd tiek tirgotas par 1 265\$ par vienu akciju. Investors paredz augstu cenu svārstīgumu pēc ceturkšņa finanšu pārskatu publicēšanas. Tāpēc viņš iegādājas CALL opcijas un PUT opcijas par izpildes cenu 1 265 par 40,50\$

par vienu akciju. Investors kopā samaksāja 90\$ par abām opcijām. Ja opciju dzēšanas termiņā akcija tiks tirgota zemāk par 1 224,50\$ vai augstāk par 1 305,50\$, opcijas stratēģija nesīs peļņu.

- Strangle – šī stratēģija izmanto tādu pašu principu kā Straddle, taču rīkojas ar opcijām, kuras ir „bez naudas” (opcijas, kuru izpildes cena ir attālināta no pašreizējās tirgus cenas). Opcija ir „bez naudas”, ja par to nav jēgas veikt piegādi, jo pirkt vai pārdot bāzes aktīvu par tirgus cenu ir ienesīgāk. Opcijas, kuras ir „bez naudas”, parasti ir lētākas. Strangle opciju stratēģijas galvenais pluss ir mazāka prēmija, taču, samazinot izmaksas, paaugstinās ienesīguma robežas (visaugstākais un viszemākais stratēģijas atmaksāšanās līmenis).

Strangle stratēģijas izmantošanas piemērs būs CALL opcijas iegāde ar straiķu 270 par 3\$ gabalā un PUT opcijas iegāde ar straiķu 260 par 5\$ gabalā, pastāvot piedāvājumam tirgū 265. Abu opciju dzēšanas termiņam ir jābūt vienādam, tāpat kā bāzes aktīvam. Kopējā prēmija būs 8\$. Ja bāzes aktīva cena dzēšanas datumā būs zemāka nekā 252\$ ($260 - 8$) vai augstāka nekā 278\$ ($270 + 8$), stratēģija nesīs peļņu.

Maržinālais FOREX (Rolling Spot FX)

Uzmanību! Šis produkts var tikt pielīdzināts cenu starpības līgumiem (CDF). CDF ir sarežģīti instrumenti un rada lielu risku ātri pazaudēt naudu kredītviras dēļ. 75% privāto ieguldītāju kontu zaudē naudu, tirgojot CFD ar AS „Rietumu Banka”. Jums jāizvērtē, vai Jūs saprotat, kā darbojas CFD līgumi un vai Jūs varat atļauties lielu risku pazaudēt savu naudu.

Šis produkts ļauj spekulēt, izmantojot kredītviru, pieaugot vai samazinoties valūtas kotācijām. **Augsta kredītvira un augsts svārstīgums** ir Forex tirgus raksturīgās iezīmes. Operācija ar valūtu pāri (piemērs: EUR/USD) ir vienlaicīga divu valūta pirkšana un pārdošana. Investors var pirkt (garā pozīcija), ja uzskata, ka bāzes valūtai (EUR) pieaugs vērtība, salīdzinot ar kotēto valūtu (USD), vai pārdot (īsā pozīcija), ja uzskata, ka bāzes valūtas cena kritīs. Maržinālā spekulatīvā tirdzniecība **neparedz fizisko piegādi** un tai ir atvērts norēķinu datums. Salīdzinot ar citiem produktiem, šim instrumentam **ir augstākais riska līmenis**.

Maržinālās prasības Forex tirgū ir vienas no zemākajām (līdz 3,33%), tāpēc investoriem ir jābūt īpaši piesardzīgiem. Maržinālā tirdzniecība pieļauj augstas ekspozīcijas ar salīdzinoši nelielu konta depozītu. Ja kontā nav pietiekami līdzekļu, lai uzturētu pozīciju, un investors nevar laikus papildināt kontu, **pozīcijas tiks automātiski aizvērtas par pirmo pieejamo cenu**. Lielas peļņas iespējamība nes līdzī arī lielu zaudējumu risku, kas ekstrēmu cenu svārstīgu gadījumā **var pārsniegt konta sākotnējo depozītu**. (*No 2018.gada 1.augusta attiecībā uz privātajiem ieguldītājiem stājas spēkā negatīvas bilances aizsardzība.)

Klienta izmaksas ir komisijas maksas vai komisija spreda formā, kā arī maksa par pozīcijas pārvešanu, ar tām klientam ir jāiepazīstas pirms darījuma noslēgšanas. Ja pozīcija paliks atvērta dienas beigās, tad tiks atvilktā vai ieskaitīta maksa par pozīcijas pārvešanu (swap, rollover maksa). Maksa par pozīcijas pārvešanu tiek aprēķināta, pamatojoties uz starpību starp abu valūtu procentu likmēm un bankas atlīdzību.

Forex tirgus nav centralizēts un ir būtiski atkarīgs no likviditātes nodrošinātājiem, ar kuriem sadarbojas banka. **Cenu veidošanās notiek ārpus regulētā tirgus**, tāpēc pašreizējās cenas pie katra brokera var atšķirties. Likviditātes nodrošinātāji var būtiski palielināt tirgus spredu, kas atspoguļots Forex tirgū un ir būtisks risks īstermiņa tirdzniecībai. **Maržinālā valūtas tirdzniecība ir iespējama tikai Rietumu FX platform (Metatrader 4)**.

Papildus jāatzīmē, ka saistībā ar Forex tirgus īpatnībām (nav centralizēts, atkarīgs no likviditātes nodrošinātāja), notiekot visnelabvēlīgākajām tirgus izmaiņām, likviditātes nodrošinātājs nespēs pildīt savas saistības attiecībā uz darījumu (darījuma partnera bankrota risks).

Mērķa tirgus

Riska līmenis	7 (visaugstākais)
---------------	-------------------

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.

- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir augsts zināšanu līmenis un pieredze darbam valūtas tirgū. Klientam ir jāizprot sviras efekts un ar maržinālo tirdzniecību saistītie riski.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: klienta zaudējumi var pārsniegt sākotnējā depozīta līmeni. Spekulatīvās operācijas nevajadzētu veikt ar līdzekļiem, kurus investors nevar atļauties zaudēt.
- Riska apzināšanās: tirdzniecība, izmantojot sviru, sevī ietver visaugstāko riska līmeni. Potenciāli liela peļņa var radīt arī lielus zaudējumus.
- Klienta mērķi un vajadzības: spekulatīvie darījumi (augsta ienākuma gūšana kopā ar augstu risku).

Tirdzniecības Rietumu FX platformā piemērs (*attiecībā uz privātajiem ieguldītājiem):

Valūtu pāris EUR/USD		
Operācijas veids	Pirkums	
Atvēršanas cena	1,12	Pozīcijas atvēršanas cena
Pozīcijas apmērs	1 lots	1 lots = 100 000 bāzes valūta
Darījuma summa	100 000	100 000 EUR pirkums pret USD
Maržinālās prasības	3,33% (1:30)	Pozīcijas atvēršanai nepieciešamie brīvie līdzekļi
Maržinālās prasības (USD)	3 729,60\$	$100\,000 \times 3,33\% \times \text{EUR/USD likme} = 3\,729,60$
Komisijas maksa	0,028%	$100\,000 \times 0,028\% \times \text{EUR/USD likme} = 28\$$ (pilns apgrozījums)
Konta bilance	6 000\$	Konta depozīts
Stop Out līmenis	50%	Stop Out līmenis, ko noteicis brokers. Sasniedzot šo līmeni, pozīcijas tiks automātiski likvidētas

Scenārijs	Cenas izmaiņas	P/Z (P/Z – komisijas maksa)	Aktīvi (Konta bilance + P/Z)	Pieejamie līdzekļi (Aktīvi – maržinālās prasības)	Maržas līmenis (Aktīvi/ maržinālās prasības)	Konta atbilstība maržinālajām prasībām
Labvēlīgs	+2%	$2\,240 - 28 = 2\,212\$$	$6\,000 + 2\,212 = 8\,212\$$	$8\,212 - 3\,729,60 = 4\,482,40\$$	$8\,212 / 3\,729,60 = 220,18\%$	$220,18\% > 50\% = \text{OK}$
Nelabvēlīgs	-1,5%	$-1\,680 - 28 = -1\,708\$$	$6\,000 - 1\,708 = 4\,292\$$	$4\,929 - 3\,729,60 = 1\,199,40\$$	$4\,292 / 3\,729,60 = 115,08\%$	$115,08\% > 50\% = \text{OK}$
Ekstrēms	-4%	$-4\,480 - 28 = -4\,508\$$	$6\,000 - 4\,508 = 1\,492\$$	$1\,492 - 3\,729,60 = -2\,237,60\$$	$1\,492 / 3\,729,60 = 40,00\%$	$40,00\% < 50\% = \text{Stop Out}$

Cenu starpības līgums (Contract for Difference, CFD)

Uzmanību! CDF ir sarežģīti instrumenti un rada lielu risku ātri pazaudēt naudu kredītsvira dēļ. 75% privāto ieguldītāju kontu zaudē naudu, tirgojot CFD ar AS „Rietumu Banka”. Jums jāizvērtē, vai Jūs saprotat, kā darbojas CFD līgumi un vai Jūs varat atļauties lielu risku pazaudēt savu naudu.

CFD ir atvasinātais instruments, kas atspoguļo bāzes aktīva cenas kustību. **CFD var būt gandrīz jebkuram produktam:** akcija, indekss, fjučers, obligācija un citi instrumenti. Investors var iegādāties CDF (garā pozīcija), ja viņš uzskata, ka bāzes aktīva (piemēram: AAPL akcijas) cena pieaugs, vai pārdot CDF (īsā pozīcija), ja viņš uzskata, ka bāzes aktīva cena nokritīsies. Aizverot pozīciju, klientam tiks izmaksāta starpība starp atvēršanas un aizvēršanas cenu.

CFD atspoguļo produkta cenu un īpatnības, taču **nav pats produkts**. Iegādājoties CFD akcijai, investors nekļūst par sabiedrības akciju īpašnieku, taču turpina saņemt dividendes (ja tādas ir), saņemot pārskaitījumus uz kontu. Citi uz akcijām attiecināmie korporatīvie notikumi arī tiks atspoguļoti CFD. Ja bāzes aktīvs ir nākotnes līgums, CFD būs arī dzēšanas datums. Bāzes aktīvs parasti tiek tirgots regulētā tirgū, taču **CFD darījumi vienmēr tiek veikti neregulētā tirgū**. Tādējādi vienīgais **peļņas izmaksas garants ir darījuma puse**, ar kuru ir noslēgts darījums.

CFD ir **finanšu instruments ar ietvertu kredītvirū**, kas pieļauj lielas ekspozīcijas ar relatīvi nelielu konta depozītu. Ja kontā nav pietiekami līdzekļu, lai uzturētu pozīciju, un investors nevar laicīgi papildināt kontu, **pozīcijas tiks automātiski likvidētas par pirmo pieejamo cenu**. Lielas peļņas iespējamība ietver sevī arī lielu zaudējumu risku, kas ekstrēmu cenu svārstību gadījumā **var pārsniegt konta sākotnējo depozītu**. (*No 2018.gada 1.augusta attiecībā uz privātajiem ieguldītājiem stājas spēkā negatīvas bilances aizsardzība.)

Klienta izdevumi ir komisijas maksas vai komisijas maksa spreadu veidā, kā arī maksa par pozīcijas pārņemšanu, ar kurām klientam ir jāiepazīstas pirms darījuma noslēgšanas. Ja pozīcija paliks atvērta dienas beigās, tad tiks atvilktā vai ieskaitīta maksa par pozīcijas pārņemšanu (swap, rollover maksa). Ja tas ir CFD akcijām vai indeksam, tiek piemērota CFD finansēšanas likme, savukārt, ja CDF ir enerģijas nesēju tūlītējiem darījumiem (*spots*) (piemēram, XBRUSD), tas tiek definēts kā atvasinātais instruments no diviem nākotnes līgumiem – ar tuvāko beigu datumu un nākamo aiz tā. Tāpēc maksājums tiek aprēķināts no cenu starpības starp līgumiem, kuru termiņš beidzas dažādos mēnešos. **Maržinālā tirdzniecība ar CDF ir iespējama tikai Rietumu FX platformā (Metatrader 4).**

Mērķa tirgus

Riska līmenis

7 (visaugstākais)

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir augsts zināšanu līmenis un pieredze darbam ar bāzes aktīviem un CFD. Klientam ir jāizprot sviras efekts un ar maržinālo tirdzniecību saistītie riski.

- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: klienta zaudējumi var pārsniegt sākotnējā depozīta līmeni. Spekulatīvās operācijas nevajadzētu veikt par līdzekļiem, kurus investors nevar atļauties zaudēt.
- Riska apzināšanās: tirdzniecība, izmantojot sviru, ietver sevī visaugstāko riska līmeni. Potenciāli risks liela peļņa var radīt arī lielus zaudējumus.
- Klienta mērķi un vajadzības: spekulatīvie darījumi (augsta ienākuma gūšana kopā ar augstu risku).

Tirdzniecības FX platformā piemērs (*attiecībā uz privātajiem ieguldītājiem):

CFD XBRUSD pārim		
Operācijas veids	Pirkums	
Atvēršanas cena	60	Pozīcijas atvēršanas cena
Pozīcijas apmērs	1 lots	1 lots = 1 000 barreļi
Darījuma summa	60 000\$	Darījuma vērtība – 60 x 1 000 = 60 000
Maržinālās prasības	10%	Pozīcijas atvēršanai nepieciešamie brīvie līdzekļi
Maržinālās prasības (USD)	6 000\$	60 000 x 10%
Komisijas maksa	0,05%	1 000 x XBRUSD cena x 0,05% = 30\$
Konta bilance	8 000\$	Konta depozīts
Stop Out līmenis	50%	Stop Out līmenis, ko noteicis brokeris. Sasniedzot šo līmeni, pozīcijas tiks automātiski likvidētas

Scenārijs	Cenas izmaiņas	P/Z (P/Z – komisijas maksa)	Aktīvi (Konta bilance + P/Z)	Pieejamie līdzekļi (Aktīvi – maržinālās prasības)	Maržas līmenis (Aktīvi/ maržinālās prasības)	Konta atbilstība maržinālajām prasībām
Labvēlīgs	+1%	600 – 30 = 570\$	8 000 + 570 = 8 570\$	8 570 – 6 000 = 2 570\$	8 570 / 6 000 = 142,83%	142,83% > 50% = OK
Nelabvēlīgs	-1,5%	-900 – 30 = -930\$	8 000 – 930 = 7 070\$	7 070 – 6 000 = 1 070\$	7 070 / 6 000 = 117,83%	117,83% > 50% = OK
Ekstrēms	-10%	-6 000 – 30 = -6 030\$	8 000 – 6 030 = 1 970\$	1 970 – 6 000 = -4 030\$	1 970 / 6 000 = 32,83%	32,83% < 50% = Stop Out

Metāli (XAU, XAG, XPD un citi). Valūtas mijmaiņas darījumi (swaps) un ārpusbiržas nākotnes darījumi (forwards)

Dārgmetāli ir viens no izplatītākajiem un drošākajiem kapitāla glabāšanas veidiem. Tiek uzskatīts, ka šo aktīvu veidu var izmantot investīciju portfelī, lai aizsargātu kopējo pirktspēju, samazinātu portfeļa svārstīgumu un samazinātu zaudējumus tirgus šoka laikā.

Dārgmetālu pirkšanai un pārdošanai ir divas pamatiespējas: par tūlītējo cenu (spot) – fiziskām metāla partijām un par nākotnes cenu – nākotnes piegādēm.

Bezskaidras formas metāli

Ieguldījumu konts AS „Rietumu Banka” dod iespēju veikt operācijas ar bezskaidras formas dārgmetāliem (nenorādot individuālās pazīmes, stieņu skaitu, proves, ražotāju, sērijas numuru utt.). Šajā gadījumā dārgmetāla iegāde neradīs transportēšanas un glabāšanas izmaksas. Turklāt komisijas maksa par bezskaidras formas dārgmetālu iegādi ir zemāka nekā par metāla stieņiem un monētām.

N.B. Jāatzīmē, ka šis aktīvu veids nav finanšu instruments FITL likuma mērķiem, tomēr uzskatām, ka atbilstoši labākajai praksei, mums ir jāizskaidro ieguldīšanas šajā aktīvu veidā specifika.

Šobrīd AS „Rietumu Banka” piedāvā tirdzniecību ar šādiem bezskaidras formas metāliem:

- XAU – zelta trojas unce;
- XAG – sudraba trojas unce;
- XPT – platīna trojas unce;
- XPD – pallādijs trojas unce.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

3

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir pamatzināšanas un pamatpieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar bezskaidras formas metālu iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja instrumenta cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un ar glabāšanu saistītos izdevumus.
- Riska apzināšanās: riska parametrs ieguldīšanai bezskaidras formas metālos mainās atkarībā no konkrētā metāla. Kopumā ieguldījumi bezskaidras formas

metālos ir mazāk riskanti, salīdzinot ar atvasināto instrumentu līgumiem. Tāpēc ieguldījumu anonimizētos metālos risku var novērtēt ar trīs punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).

- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju dažādot savu portfeli, investējot dārgmetālos, bet neiegūstot tos fiziskā formā.

Ieguldījumu bezskaidras formas metālos piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

03.11.2020. investors nolemj iegādāties XAU sertifikātus apjomā, kas atbilst 150 uncēm (minimālā pirkšanas/pārdošanas summa ir 100 unces). Iegādes laikā zelta cena par unci ir 1 750\$. Pirkuma izmaksas ir:

- 1) $150 \times 1\,750 = 256\,500$ \$ (par sertifikātiem).
- 2) 2 565\$ – komisijas maksa par XAU sertifikātu iegādi (1% no darījuma summas).

Kopējās pirkuma izmaksas: $256\,500 + 2\,565 = 259\,065$ \$.

Līdz 18.12.2020. XAU sertifikātu cenu paaugstinājās līdz 1 812\$ par unci. Investors nolemj noslēgt ar peļņu. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $150 \times 1\,812 = 271\,800$ \$ (par sertifikātiem).
- 4) 2 718\$ – komisijas maksa par XAU sertifikātu iegādi.
- 5) 347,73\$ – komisijas maksa par ieguldījumu konta, kurā izvietoti XAU sertifikāti, apkalpošanu (0,5% gadā no sertifikātu ieguldījumu kontā tirgus vērtības). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības palielinājums līdz 165,09\$ dienā sertifikātu turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V sertifikātu izmaksas konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $271\,800 - 2\,718 - 347,73 = 268\,734,27$ \$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $268\,734,27 - 259\,065 = 9\,669,27$ \$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

03.11.2020 investors nolemj iegādāties XAG sertifikātus 15 000 unču apjomā (minimālais XAG sertifikātu iegādes/pārdošanas apjoms ir 5 000 unces). Iegādes laikā sudrabs maksā 27,30\$ par unci. Pirkuma izmaksas ir:

- 1) $15\,000 \times 27,30 = 409\,500$ \$ (par sertifikātiem).
- 2) 4 095\$ – komisijas maksa par XAG sertifikātu iegādi (1% no darījuma summas).

Kopējās pirkuma izmaksas: $409\,500 + 4\,095 = 413\,595$ \$.

Līdz 18.12.2020. cena par XAG sertifikātiem nokritās līdz 25,10\$ par unci. Investors nolemj ieņģrāmatot zaudējumu. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $15\,000 \times 25,10 = 376\,500$ \$ (par sertifikātiem).
- 4) 3 765\$ – komisijas maksa par XAG sertifikātu iegādi.

5) 843,07\$ – komisijas maksa par ieguldījumu kontu, kurā izvietoti XAG sertifikāti, apkalpošanu (1% gadā no sertifikātu ieguldījumu kontā tirgus vērtības). Aprēķinot šo summu, tika izmantota konstanta portfeļa vērtības samazināšanās –246,90\$ dienā sertifikātu turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 1\% / 360$, kur V sertifikātu cena konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $376\,500 - 3\,765 - 843,07 = 371\,891,93\$$.

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $371\,891,93 - 413\,595 = -41\,703,07\$$.

Valūtas mijmaiņas darījumi (swaps)

Valūtas mijmaiņas darījums ir divu pretēju darījumu kombinācija valūtas maiņai vienādi summai, taču ar dažādiem valutēšanas (norēķinu) datumiem. Vairums valūtas mijmaiņas darījumu tiek slēgti uz laiku līdz vienam gadam. Turklāt ir divi valūtas mijmaiņas darījumu veidi – „pirkt / pārdot” un „pirkt / pārdot”. „Pirkt / pārdot” valūtas mijmaiņas darījumā pirmais konvertēšanas darījums ir bāzes valūtas iegāde un otrs ir pārdošana, un otrādi.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

7 (visaugstākais)

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir padziļinātas zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar valūtas mijmaiņas darījumu saistītie zaudējumi ir vienādi ar starpību starp izmantoto valūtu maiņas kursu valūtas mijmaiņas darījuma laikā, ieskaitot komisijas maksas.
- Riska apzināšanās: valūtas mijmaiņas darījuma riska parametrs ir atkarīgs no darījumā izmantotajām valūtām (katrai valūtai ir savs svārstīgums, un tāpēc riska parametrs atšķiras). Kopumā valūtas mijmaiņas darījumu izmantošanas risku var novērtēt ar septiņiem punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju aizsargāt sevi no ārvalstu valūtas riska, veicot komercdarbību vai nestabilas ekonomikas situācijā, kad valūtas cena var dramatiski mainīties dažādu faktoru ietekmē. Turklāt valūtas mijmaiņas darījums ļauj izmantot naudas līdzekļus, atskaitot drošības depozītu, laika periodā starp mijmaiņas darījuma atvēršanu un aizvēršanu.

Valūtas mijmaiņas darījuma piemēri:

Klientam pēc mēneša ir jāiegādājas iekārtas komercdarbības veikšanai, maksājot par tām ASV dolāros. Tomēr šī mēneša laikā ASV gaidāma dažāda ekonomiskā informācija un procesi, kas var ietekmēt dolāra vērtību pret citām valūtām (gan pozitīvi, gan negatīvi). Tāpēc klients nolemj samazināt valūtas risku, noslēdzot valūtas mijmaiņas darījumu valūtu pārim dolārs/euro.

Valūtas mijmaiņas darījuma parametri ir:

- Darījuma summa ir 1 000 000\$.
- Drošības depozīts 50 000\$ – 5% no mijmaiņas darījuma summas, kas iekasēta vienā no mijmaiņas darījuma valūtām un tiek aprēķināta individuāli.

- Pirmais valūtas maiņas kurss ir 1,15 (darījuma datumā dolāra pārdošana un euro iegāde).
- Otrais valūtas maiņas kurss ir 1,17 (mēnesi pēc darījuma noslēgšanas euro pārdošana un dolāra iegāde).

Uzsākot valūtas mijmaiņas darījumu, klients pārdod 1 000 000\$ un saņem 869 565,22€ (kurss 1,15). Pēc mēneša tiks veikts valūtas mijmaiņas aizvēršanas darījums, proti, klients pārdos 869 565,22€ un pirks 1 017 391,31\$ (likme 1,17).

Ja mijmaiņas darījuma aizvēršanas laikā tirgus maiņas kurss samazināsies līdz 1,14 (dolārs nostiprināsies pret euro), klienta ieņēmumi no mijmaiņas darījuma būs 26 086,96\$ ($1\,017\,391,31 - 869\,565,22 \times 1,14$), jo tirgus maiņas kurss būs mazāks nekā fiksētais mijmaiņas darījuma kurss (valūtas mijmaiņas darījums ir izdevīgāks nekā valūtas maiņa pēc tirgus kursa).

Tomēr, ja tirgus maiņas kurss darījuma slēgšanas brīdī ir augstāks nekā fiksētais mijmaiņas darījuma kurss, klients zaudēs naudu (valūtas maiņa pēc tirgus kursa ir izdevīgāka nekā valūtas mijmaiņas darījums).

Valūtas ārpusbiržas nākotnes darījumi (forwards)

Par valūtas ārpusbiržas nākotnes darījumu sauc līgumu, ar kuru vienai pusei (pārdevējam) ir jāsamaina otrai pusei (pircējam) konkrēta naudas summa par iepriekšnoteiktu valūtas maiņas likmi konkrētā dienā nākotnē (vienpusēji).

Mērķa tirgus

Riska līmenis

7 (visaugstākais)

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir padziļinātas zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar valūtas ārpusbiržas nākotnes darījumu saistītie zaudējumi ir vienādi ar starpību starp tirgus valūtas maiņas kursu un kursu, kas tika izmantots, noslēdzot valūtas ārpusbiržas nākotnes darījumu, ieskaitot komisijas maksas.
- Riska apzināšanās: nākotnes (forward) darījuma riska parametrs ir atkarīgs no tajā izmantotajām valūtām (katrai valūtai ir savs svārstīgums, un tādējādi riska parametrs atšķiras). Kopumā valūtas ārpusbiržas nākotnes darījumu izmantošanas risku var novērtēt ar septiņiem punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju aizsargāt sevi no valūtas riska, veicot komercdarbību vai nestabilā ekonomiskā situācijā, kad valūtas cena var dramatiski mainīties dažādu faktoru ietekmē.

Nākotnes (forward) darījuma piemēri:

Klientam komercdarbības veikšanai pēc mēneša jāiegādājas iekārta par ASV dolāriem. Tā kā sabiedrība darbojas eirozonā, galvenais ienākums tiek gūts euro. Ja konvertācija tiek veikta darījuma veikšanas brīdī (pēc mēneša), nav skaidrs, cik naudas būs nepieciešams, jo kurss var mainīties.

Lai pasargātu sabiedrību no valūtas maiņas riska un piešķirtu darījumam nepieciešamo naudas summu, klients nolemj fiksēt valūtas maiņas kursu, kas notiks pēc mēneša, izmantojot nākotnes (forward) darījumu.

Darījuma parametri:

- Nepieciešamā summa ASV dolāros iekārtas iegādei ir – 1 000 000\$.
- Drošības depozīts 70 000\$ – 7% no nākotnes (forward) darījuma summas tiks iekasēti vienā no nākotnes (forward) līguma valūtām un aprēķināti individuāli.
- Fiksētais valūtas maiņas kurss ir 1,17.
- Nepieciešamā euro summa konvertēšanai pēc mēneša: $1\,000\,000 / 1,17 = 854\,700,86\text{€}$.

Ja pēc mēneša tirgus valūtas maiņas kurss būs 1,15\$ par euro, klienta ienākums no darījuma būs 17 094,02\$ (nākotnes (forward) kurss ir izdevīgāks nekā tirgus kurss). Ar tirgus kursu 1,19\$ par euro klients darījumā zaudēs 17 094,02\$ (tirgus valūtas maiņas kurss ir labāks nekā nākotnes (forward) kurss). Jāatzīmē, ka pat ar kursa zaudējumiem nākotnes (forward) līgums ļauj plānot turpmākās izmaksas, kam ir pozitīva ietekme uz sabiedrības darbību kopumā.

Fondu daļas

UCITS tipa fondi (regulējamie paju ieguldījumu fondi)

UCITS tipa fonds ir ieguldījumu fonds, kas atbilst attiecīgajām tāda paša nosaukuma Eiropas Savienības regulas normām. UCITS standarts piedāvā papildu labumus gan pārvaldniekam, gan arī investoram. Viena no galvenajām šo fondu priekšrocībām ir augstais informētības un caurspīdīguma līmenis un augsti riska vadības standarti (ierobežojumi ieguldāmo instrumentu spektram utt.). Katram UCITS fondam ir „pase”, kas ļauj fondam pārdot savas daļas dažādās ES dalībvalstīs. Jāņem vērā, ka daudziem fondiem ir ienākšanas sliekšnis – tas ir, minimālā ieguldījumu summa.

UCITS fondiem, tāpat kā neUCITS fondiem ir atšķirīgas kategorijas (kategorija A, kategorija B utt.). Dalījumu kategorijās un šo kategoriju skaitu nosaka pats fonds, un tas var būt atkarīgs no dažādiem faktoriem. Piemēram, kategorijai A var būt augstāks ienākšanas sliekšnis un tā ir paredzēta institucionāliem investoriem, savukārt kategorija B – privātajiem investoriem un tai ir zemāks ienākšanas sliekšnis privātajiem klientiem. Tomēr jāņem vērā, ka neatkarīgi no dalījuma kategorijās fonda dalībniekiem pieder viens un tas pats finanšu instruments (tas pats ISIN, ienesīgums no daļām).

Mērķa tirgus

Riska līmenis	3
----------------------	----------

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir pamatzināšanas un pamatpieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar fonda daļu iegādē saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja instrumenta cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un saistītās glabāšanas izmaksas.
- Riska apzināšanās: ieguldīšanas UCITS fondos risks mainās atkarībā no fonda sastāvdaļām (kāda fonda aktīvu veidā tiek investēts, kuros tirgos utt.). Kopumā kopējo ieguldījumu risku var novērtēt ar trīs punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā. UCITS fondu ienesīgums ir atkarīgs no stratēģijas un aktīviem, kuros fonds investē.

Ieguldījumu UCITS fondos piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

07.09.2020. investors iegādājās 1 000 UCITS fonda Rietumu Asset Management Fund – Fixed Income Investment Grade USD daļas. Šis fonds ir izveidots ar mērķi gūt samērā stabilus ienākumus vidēja termiņa vai ilgtermiņa perspektīvā. Apakšfonds piedāvā ieguldītājiem iespēju saņemt samērā stabilus ienākumus mērķa laika robežās, investējot augstvērtīgos investīciju līmeņa parāda vērtspapīros. Minimālais ieguldījums šajā fondā ir 1 000\$. Iegādes izmaksas ir:

- 1) $1\,000 \times 1\,110,75 = 1\,110\,750\$$ (par fonda daļām).
- 2) Pirkšanas komisijas maksa (0,2%) = $1\,110\,750\$ \times 0,2\% = 2\,221,50\$$ (*).

* Minimālā standarta komisijas maksa AS „Rietumu Banka” par trešo personu fondu iegādi/pārdošanu ir 500 EUR. Šī komisijas maksa nav piemērojama AS „Rietumu Asset Management” IPS fondiem.

Kopējās iegādes izmaksas: $1\,110\,750 + 2\,221,50 = 1\,112\,971,50\$$.

Līdz 06.10.2021. UCITS Rietumu Asset Management Fund – Fixed Income Investment Grade USD daļas cena paaugstinājās līdz 1 135\$. Investors nolēma noslēgt darījumu ar peļņu. Ienākumi no pārdošanas:

- 3) $1\,000 \times 1\,135 = 1\,135\,000\$$ (par fonda daļām).
- 4) 2 457,85\$ – ieguldījuma konta apkalpošana (0,2% gadā no visu fonda daļu tirgus vērtības). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 61,70\$ dienā daļu turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,2\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.
- 5) 7 373,55\$ – pārvaldības maksa (0,6% gadā no visu fonda daļu tirgus vērtības). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 61,70\$ dienā daļu turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,6\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.
- 6) Pārdošanas komisijas maksa: 0%

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $1\,135\,000 - 2\,457,85 - 7\,373,55 = 1\,125\,168,60\$$.

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas, glabāšanas izmaksas un pārvaldības maksas: $1\,125\,168,60 - 1\,112\,971,50 = 12\,197,10\$$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

07.09.2020. investors iegādājās 1 000 UCITS Rietumu Asset Management Fund – Fixed Income Investment Grade USD daļas. Minimālais ieguldījums šajā fondā ir 1 000\$. Šī pirkuma izmaksas ir:

- 1) $1\,000 \times 1\,110,75 = 1\,110\,750\$$ (par fonda daļām).
- 2) Pirkšanas komisijas maksa (0,2%) = $1\,110\,750\$ \times 0,2\% = 2\,221,50\$$

Kopējās pirkuma izmaksas: $1\,110\,750 + 2\,221,50 = 1\,112\,971,50\$$.

Līdz 06.10.2021. UCITS Rietumu Asset Management Fund – Fixed Income Investment Grade USD daļu cena nokritās līdz 1 105\$. Investors nolemj ieņemt zaudējumu. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $1\,000 \times 1\,105 = 1\,105\,000\$$ (par fonda daļām).
- 4) 2 425,06\$ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums –14,63\$ dienā daļu turēšanas periodā.
- 5) 7 275,05\$ – pārvaldības maksa. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums –14,63\$ dienā daļu turēšanas periods.
- 6) Pārdošanas komisijas maksa: 0%

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $1\,105\,000 - 2\,425,06 - 7\,275,05 = 1\,095\,299,89\$$.

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas, glabāšanas izmaksas un pārvaldības maksas: $1\,095\,299,89 - 1\,112\,971,50 = -17\,671,61\$$.

Non-UCITS fondi

Par non-UCITS fondiem var uzskatīt tos fondus, kas nav saņēmuši tā saucamo „UCITS pasi”. Kopumā tie nav tik caurspīdīgi un Eiropas regulators tos stingri neregulē, taču tiem ir vairāk iespēju attiecībā uz struktūru un finanšu instrumentiem, ko tie var iegādāties. Šos fondus izveido un regulē vietējās uzraudzības iestādes atkarībā no reģistrācijas valsts (SICAV, SICAF, FCP utt.). Jāņem vērā, ka jebkurš non-UCITS fonds var saņemt UCITS akreditāciju, taču šim mērķim tam ir jāizpilda virkne nosacījumu.

Mērķa tirgus

Riska līmenis	3
---------------	---

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir vidējas zināšanas un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar fonda daļu iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja instrumenta cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un saistītās glabāšanas izmaksas.
- Riska apzināšanās: ieguldīšanas non-UCITS fondos risks mainās atkarībā no fonda sastāvdaļām (kāda fonda aktīvu veidā tiek investēts, kuros tirgos utt.). Kopumā kopējo ieguldījumu riskantumu var novērtēt ar trīs punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt savu kapitālu ilgtermiņā. Non-UCITS fondu ienesīgums ir atkarīgs no stratēģijas un aktīviem, kuros fonds investē.

Ieguldījumu non-UCITS fondos piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

19.09.2020. investors iegādājās 2 500 Thibault globālā FLEX-A fonda daļas par 118,05\$ par daļu. Šī fonda mērķis ir gūt peļņu +5% pie Patērētāju cenu indeksa (US Consumer Price Index for Urban Consumers Seasonally Adjusted). Minimālais ieguldījumu apjoms šajā fondā ir 150 000\$. Iegādes izmaksas ir šādas:

- 1) $2\,500 \times 118,05 = 295\,125$ \$ (par fonda daļām).
- 2) 4 426,88\$ – komisijas maksa par šī fonda iegādi (1,5% no darījuma summas).

Kopējās pirkuma izmaksas: $295\,125 + 4\,426,88 = 299\,551,88$ \$.

Līdz 06.02.2020. Thibault globālā FLEX-A fonda daļas cena paaugstinās līdz 123,36\$. Investors nolemj noslēgt darījumu ar peļņu. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $2\,500 \times 123,36 = 308\,400$ \$ (par fondu daļām).
- 4) 4,626\$ – komisijas maksa par šī fonda iegādi (1,5% no darījuma summas).

5) 590,95\$ – ieguldījumu konta apkalpošana (0,5% gadā no visu fonda daļu tirgus vērtības). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 94,82\$ dienā daļu turēšanas laikā. Aprēķina formula: $V \times 0,1\% / 360$, kur V ir aktīvu vērtība konkrētā datumā.

Šajā piemērā pārvaldības maksas nav.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $308\,400 - 4\,626 - 590,95 = 303\,183,05\$$

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas, glabāšanas izmaksas un pārvaldības maksas: $303\,183,05 - 299\,551,88 = 3\,631,17\$$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

21.09.2020 investors iegādājas 2 500 Thibault globālā FLEX-A fonda daļas par 11,87\$ par daļu. Minimālais ieguldījums šajā fondā ir 150 000\$. Iegādes izmaksas ir šādas:

- 1) $2\,500 \times 115,87 = 289\,675\$$ (par fonda daļām).
- 2) 4 345,13\$ – komisijas maksa par šī fonda iegādi (1,5% no darījuma summas).

Kopējās pirkuma izmaksas: $289\,675 + 4\,345,13 = 294\,020,13\$$.

Līdz 08.05.2020. Thibault globālā FLEX-A fonda daļas cenas nokritās līdz 103,16\$. Investors nolemj iegrdāmatot zaudējumu. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $2\,500 \times 103,16 = 257\,900\$$ (par fonda daļām).
- 4) 2 579\$ – komisijas maksa par šī fonda pārdošanu (1% no darījuma summas).
- 5) 881,76\$ – ieguldījumu konta apkalpošana (0,5% gadā par visu fonda daļu tirgus vērtību). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums –138,76\$ dienā daļu turēšanas periodā.

Šajā piemērā pārvaldības maksas nav.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $257\,900 - 2\,579 - 881,76 = 254\,439,24\$$

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas, glabāšanas izmaksas un pārvaldības maksas: $254\,439,24 - 294\,020,13 = -39\,580,89\$$.

Naudas tirgus un strukturētie depozīti

Naudas tirgus kopā ar kapitāla tirgu ir finanšu tirgus daļa. Galvenās naudas tirgus atšķirības ir aizņēmuma termiņš – līdz vienam gadam – un zems finanšu risks. Tā kā aizņēmums ir īstermiņa, naudas tirgus instrumentiem ir mazi procentu ieņēmumi un tie pamatā kalpo īstermiņa aizņēmumiem vai ieguldījumiem naudas līdzekļos.

Naudas tirgus instrumenti ietver:

- Īstermiņa vērtspapīrus (vekselus, bankas čekus, depozitāros sertifikātus);
- Īstermiņa aizdevumus (komerciālos un starpbanku);
- REPO darījumus.

Vienkāršie naudas tirgus instrumenti

Visvienkāršākais un izplatītākais instruments ir īstermiņa ASV Valsts kases parādzīmes (dzēšanas termiņš līdz vienam gadam, ieskaitot). Šīs parādzīmes ir vieni no likvīdākajiem un īpaši drošiem finanšu instrumentiem. ASV vekseli no visiem pārējiem vekseliem atšķiras ar cenu, kas ir atlaide no nominālvērtības, un kupona neizmaksāšanu. Tā kā ASV Valsts kases parādzīmes ir ne-kupona diskonta vērtspapīri, vērtspapīra ienesīgumu uz papīra veido tā pašreizējā cena.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

1

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir pamatzināšanas un pamatpieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar ASV Valsts kases parādzīmju iegādi saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem naudas līdzekļiem (ja instrumenta cena ir nulle), ieskaitot komisijas maksas un saistītās glabāšanas izmaksas.
- Riska apzināšanās: tā kā īstermiņa ASV Valsts kases parādzīmes ir vieni no drošākajiem instrumentiem, riska parametri ieguldīšanai šajos instrumentos ir minimāli. Kopumā ieguldījumu parādzīmēs risku var novērtēt ar vienu punktu septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju īstermiņā saglabāt savu kapitālu.

Ieguldījumu ASV Valsts kases parādzīmēs piemēri:

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

02.02.2020. investors iegādājās 100 000 īstermiņa ASV Valsts kases parādzīmes nominālvērtībā ar dzēšanas termiņu 01.03.2020. Iegādes laikā šī parādzīme tika tirgota ar ienesīgumu 1,2625% (99,7475%). Iegādes izmaksas ir:

- 1) $100\,000 \times 99,7475\% = 99\,747,50\$$ (par parādzīmi nominālvērtībā).
- 2) $99,75\$$ – bankas komisijas maksa par konkrēto parādzīmju iegādi (0,1% no darījuma summas).

Kopējās pirkuma izmaksas: $99\,747,5 + 99,75 = 99\,847,25\$$

Investors nolemj turēt šīs parādzīmes līdz to dzēšanas termiņam. Tā kā dzēšana notiek 100% nominālvērtībā, ienākumi no parādzīmes dzēšanas ir:

- 3) $100\,000 \times 100\% = 100\,000\$$ (par parādzīmi nominālvērtībā).
- 4) $0\$$ – bankas komisijas maksa, dzēšot parādzīmi (komisijas maksa par obligācijas dzēšanu netiek iekasēta).
- 5) $38,84\$$ – ieguldījumu konta apkalpošana (0,5% gadā no aktīvu kopsummas ieguldījumu kontā, šajā piemērā portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tika izmantots portfeļa vērtības paaugstinājums $9,35\$$ dienā aktīva turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no dzēšanas: $100\,000 - 38,84 = 99\,961,16\$$

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $99\,961,16 - 99\,847,25 = \mathbf{113,91\$}$.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem.

01.02.2020. investors iegādājās 100 000 īstermiņa ASV Valsts kases parādzīmes nominālvērtībā, kuru dzēšanas termiņš ir 01.03.2020. Iegādes laikā konkrētā parādzīme tika tirgota ar ienesīgumu 1,895% (99,621). Iegādes izmaksas ir:

- 1) $100\,000 \times 99,621\% = 99\,621\$$ (par parādzīmi nominālvērtībā).
- 2) $99,62\$$ – bankas komisija par konkrēto parādzīmju iegādi (0,1% no darījuma summas).

Kopējās pirkuma izmaksas: $99\,621 + 99,62 = 99\,720,62\$$

Līdz 22.02.2020. ienesīgums no parādzīmēm paaugstinājās līdz 2,15% (99,57). Investors nolemj iegrdāmatot zaudējumus un pārdot pozīciju. Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $100\,000 \times 99,57\% = 99\,570\$$ (parādzīmes nominālvērtība).
- 4) $99,57\$$ – bankas komisijas maksa par konkrēto parādzīmju pārdošanu.
- 5) $71,93\$$ – ieguldījuma kontu apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums $1\$$ dienā aktīva turēšanas periodā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $99\,570 - 99,57 - 71,93 = 99\,398,50\$$

Trie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $99\,398,5 - 99\,720,62 = \mathbf{-322,12\$}$.

Strukturētie noguldījumi

Strukturētie noguldījumi ir izplatīts ieguldījumu veids valstīs, kurās ir augsti attīstīta finanšu sistēma. Šis noguldījumu veids garantē noguldītājam noguldījuma pamatsummas drošību ar iespēju saņemt papildu ienākumu, kas būtiski pārsniedz noguldījumu standarta likmi. Šis ienākums ir iespējams, pateicoties noguldījuma struktūrai. Lielāko daļu pamatsummas banka iegulda maziensīgos, taču īpaši drošos naudas tirgus instrumentos (valsts kases parādzīmes, aģentu vekseli utt.), savukārt atlikusī daļa tiek ieguldīta augsta riska instrumentos ar augstu potenciālo ienākumu (opcijas, fjučeri utt.). Šī struktūra ļauj saglabāt sākotnējo kapitālu un sniedz iespēju labvēlīgos apstākļos gūt augstu peļņu.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

1

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir pamatzināšanas un pamatpieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar ieguldījumiem strukturētos noguldījumos saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem šajā produktā ieguldītajiem līdzekļiem.
- Riska apzināšanās: ieguldīšanas strukturētajos noguldījumos risks mainās atkarībā no vēlamā ienesīguma un ieguldījumu termiņa. Kopumā ieguldīšanas strukturētajos noguldījumos risku var novērtēt ar vienu punktu septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis ieguldījumu veids ir piemērots klientiem, kuri meklē iespēju palielināt kapitālu kā īstermiņā, tā ilgtermiņā. Turklāt risks ir minimāls, jo tiek ieguldīts ļoti drošos instrumentos ar augstu likviditāti.

Ieguldījumu strukturētajos noguldījumos piemēri:

Klients nolēmj ieguldīt 100 000\$ strukturētajā noguldījumā līdz 31.11.2020. Noguldījuma struktūra sastāv no diviem aktīviem – divgadīgas ASV Valsts kases parādzīmes ar kuponu 1,75% gadā, kuras dzēšanas termiņš ir 30.11.2020., un WTI naftas option call līguma ar izpildes cenu 42\$ (dzēšanas termiņš 17.10.2020). Iegādes datumā (12.08.2018.) Valsts kases parādzīmes ienesīgums ir 1,794% gadā un opcijas cena ir 1,5\$. Līdzekļi tiks izvietoti šādā veidā: 97 000\$ tiks ieguldīti īstermiņa ASV Valsts kases parādzīmē un 3 000\$ tiks ieguldīti opcijās (par opcijas cenu 1,5\$ tiks iegādātas divas opcijas).

Ieguldījumi ar turpmāku peļņu.

Valsts kases parādzīmes dzēšanas brīdī / turēšanas periodā investors saņems:

- 1) Nominālvērtību – 97 000\$.
- 2) Kuponu + diskonta peļņu (iegādes maksa ir zemāka par 100% no nominālvērtības) – 3 480,36\$.

Ja opciju cena paaugstināsies līdz 5\$ par opciju, investors saņems:

$$3) 5 \times 2 \times 1\,000 = 10\,000\$ \text{ (par divām opcijām).}$$

Kopējie ienākumi no strukturētā noguldījuma: $97\,000 + 3\,480,36 + 10\,000 = 110\,480,36\$$. Šajā gadījumā ienesīgums no noguldījuma bija 10,48% par diviem gadiem vai 5,24% gadā.

Ieguldījumi ar turpmākiem zaudējumiem..

Tā kā ASV Valsts kases vērtspapīri ir ar augstu likviditāti un ļoti droši, nomināla neizmaksāšanas gadījums netiek apskatīts.

Valsts kases parādzīmes dzēšanas datumā/turēšanas periodā investors saņems:

1) Nominālvērtību – 97 000\$.

2) Kuponu + diskonta peļņu (iegādes cena ir zemāka nekā 100% no nominālvērtības)
= 3 480,36\$.

Ja opciju cena ir 0, dzēšanas termiņā opcijas turētājs nesaņems neko.

Kopējie ienākumi no strukturētā noguldījuma: $97\,000 + 3\,480,36 = 100\,480,36\$$. Šajā gadījumā ienesīgums no noguldījuma ir 0,48% par diviem gadiem vai 0,24% gadā.

Maržinālo kredītu izmantošana

Ar vērtspapīru ķīlu nodrošināts maržinālais kredīts ļauj investoram palielināt portfeļa ienesīgumu, palielinot klientam pieejamo aktīvu skaitu iegādei. Šāds kredīts ļauj arī ātri piekļūt naudas līdzekļiem un izmantot tos citiem darījumiem, ja nepieciešams. Maržinālo kredītu var izsniegt pret vērtspapīru portfeli, kas sastāv no akcijām, obligācijām, ETF fondiem, UCITS fondiem utt., kas atbilst kredīta piešķiršanas kritērijiem.

Ar aizņemtajiem līdzekļiem portfelis kļūst par maržinālu. Pērkot vērtspapīrus, izmantojot maržinālo kredītu, investoram ir jānodrošina depozīts, kas kalpos par darījuma ķīlu. Attiecības var pierakstīt šādā veidā: „Vērtspapīra tirgus vērtība = maržinālais kredīts + drošības depozīts.” Samazinoties aktīva cenai, var iestāties situācija, kad ir nepietiekami naudas līdzekļu, lai uzturētu maržinālos parametrus – nepietiekams segums (margin call). Ja iestājas šāda situācija, investoram ir jāatjauno bilance starp maržinālo kredītu un klienta depozītu, ieskaitot naudas līdzekļus vai pārdodot aktīva daļu. Nepietiekama seguma gadījumā (margin call) bankai ir tiesības, bet ne pienākums aizvērt pozīciju.

Mērķa tirgus

Riska līmenis

5

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.
- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir augsts zināšanu līmenis un pieredze darbam finanšu tirgos.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: maksimālie potenciālie ar maržinālā kredīta (finansējuma) izmantošanu saistītie zaudējumi ir vienādi ar visiem produktos, kas kalpo par ķīlu maržinālajam kredītam, ieguldītajiem naudas līdzekļiem.
- Riska apzināšanās: tā kā maržinālais kredīts ir instruments, kas ļauj izmantot aizņemtus līdzekļus, lai iegādātos aktīvus, riska parametrs ir atkarīgs no aktīviem, kuri izmantoti kā maržinālā kredīta nodrošinājums. Kopumā aizņemto līdzekļu izmantošana darījuma veikšanai pielīdzina riska līmeni sarežģītājiem atvasinātajiem instrumentiem. Tāpēc riska līmeni var novērtēt ar pieciem punktiem septiņu punktu skalā (viens punkts ir viszemākais risks, septiņi punkti ir visaugstākais risks).
- Klienta mērķi un vajadzības: šis produkts ir piemērots klientiem, kuri vēlas palielināt portfeļa ienesīgumu, piesaistot aizņemtus līdzekļus, bet nepaaugstinot portfeļa riskantumu.

Ieguldījums, izmantojot maržinālo kredītu, ar turpmāku peļņu.

20.08.2020. investors nolēma iegādāties Tesla Inc. Akcijas par saviem līdzekļiem 200 000\$ un izmantojot maržinālo kredītu. Tesla Inc. akcijas tiek finansētas proporcijā 80% pret 20%, kur 80% ir AS „Rietumu Banka” finansējums, un 20% ir klienta depozīts. Bankas maksimālais finansējums būs 800,000\$ ar likmi 3,5%* gadā.

*Likme var mainīties atkarīgi no finansējuma summas, no aktīviem, kas izmantoti kā ķīla, no procentu likmes situācijas tirgos un no dažādiem citiem faktoriem.

Akcijas cena ir 2 000\$. Iegādes izmaksas ir:

- 1) $500 \times 2\,000 = 1\,000\,000$ \$ (par akcijām).
- 2) $500 \times 0,025 = 12,50$ \$ (tā kā minimālā bankas komisijas maksa par akciju iegādi ASV biržā ir 50\$, komisijas maksa būs piemērota tādā apmērā).

Kopējās pirkuma izmaksas: $1\,000\,000 + 50 = 1\,000\,050$ \$.

31.08.2020. Tesla Inc. akciju cena pieauga līdz 10 420\$ par vienu akciju. Investors nolēmj pārdot akcijas (noslēgt darījumu ar peļņu). Ienākumi no pārdošanas ir:

- 3) $500 \times 10\,420 = 5\,210\,000$ \$ (par akcijām).
- 4) $500 \times 0,025 = 12,50$ \$ (tā kā minimālā bankas komisijas maksa par akciju iegādi ASV biržā ir 50\$, komisijas maksa būs piemērota tādā apmērā).
- 5) 474,38\$ – ieguldījuma konta apkalpošana (0,5% gadā no aktīvu kopsummas ieguldījumu kontā, šajā piemērā portfelis sastāv tikai no viena aktīva). Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības pieaugums 421 000,00\$ dienā aktīva turēšanas periodā. Aprēķina formula: $V \times 0,5\% / 360$, kur V ir aktīva vērtība konkrētā datumā.
- 6) 777,77\$ – procenti par izsniegto aizdevumu izmantošanas periodā (3,5% gadā no maržinālā kredīta summas – no 800 000\$). Aprēķina formula: $K \times 3,5\% / 360$, kur K ir maržinālā kredīta apmērs konkrētā datumā.

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $5\,210\,000 - 50 - 474,38 - 777,77 = 5\,208\,697,85$ \$

Tīrā peļņa no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas: $5\,208\,697,85 - 1\,000\,050 = 4\,208\,647,85$ \$.

Ieguldījumi, izmantojot maržinālo kredītu, ar turpmākiem zaudējumiem.

20.08.2020. investors nolēma iegādāties Tesla Inc. akcijas par saviem līdzekļiem 200 000\$ un izmantojot maržinālo kredītu. Tesla Inc. akcijas tiek finansētas proporcijā 80% pret 20%, kur 80% ir AS „Rietumu Banka” finansējums un 20% ir klienta depozīts. Bankas finansējums būs 800 000\$ ar likmi 3,5% gadā. Cena par akciju ir 2 000\$. Pirkuma izmaksas:

- 1) $500 \times 2\,000 = 1\,000\,000$ \$ (par akcijām).
- 2) $500 \times 0,025 = 12,50$ \$. (tā kā minimālā bankas komisijas maksa par akciju iegādi ASV biržā ir 50\$, komisijas maksa būs piemērota tādā apmērā).

Kopējās pirkuma izmaksas: $1\,000\,000 + 50 = 1\,000\,050$ \$

Līdz 31.08.2020. Tesla Inc. akciju cena nokritās līdz 420\$ par akciju. Investors nolēmj pārdot akcijas (iegrāmatot zaudējumu). Ienākumi no pārdošanas:

- 3) $500 \times 420 = 210\,000$ \$ (par akcijām).
- 4) $500 \times 0,025 = 12,50$ \$ (tā kā minimālā bankas komisijas maksa par akciju iegādi ASV biržā ir 50\$, komisijas maksa būs piemērota tādā apmērā).
- 5) 92,43\$ – ieguldījumu konta apkalpošana. Aprēķinot šo summu, tika izmantots konstants portfeļa vērtības samazinājums 79 000\$ dienā aktīva turēšanas periodā.

6) 777,77\$ – procenti par izsniegto aizdevumu izmantošanas periodā (3,5% gadā no maržinālā kredīta summas).

Kopējie ienākumi no pārdošanas: $210\,000 - 50 - 92,43 - 777,77 = 209\,079,80\$$

Tīrie zaudējumi no darījuma, ieskaitot visas komisijas maksas un glabāšanas izmaksas:
 $209\,079,80 - 1\,000\,050 = -790\,970,20\$$.

Tirdzniecība, izmantojot elektroniskās platformas

AS „Rietumu Banka” saviem klientiem piedāvā četras platformas patstāvīgai tirdzniecībai. Šajās platformās var tirgot šādus produktus:

Rietumu FX (MetaTrader4) – maržinālais Forex (rolling spot forex), metāli, energoresursi, CFD.

RB Trader Station – akcijas, ETF, biržā tirgotie nākotnes līgumi, iespēju nākotnes darījumi (future options) globālajā tirgū.

CTS T4 – ASV biržā tirgotie nākotnes līgumi.

QUIK – Maskavas biržā tirgotās akcijas, obligācijas un nākotnes līgumi.

Tirdzniecības platformas ir paredzētas aktīviem investoriem, kuri veic darījumus ar dažādiem produktiem, un kuriem ir nepieciešams darbības ātrums un elastīgums. Platformā investors redz sava portfeļa stāvokli, maržinālās prasības un akciju kotācijas reāllaikā. Visas platformas ir aprīkotas ar plašiem tirdzniecības un analītiskiem rīkiem.

Patstāvīga tirdzniecība, izmantojot elektroniskās platformas, ir saistīta ar augstu risku sakarā ar tirdzniecības piekļuvi praktiski visiem aktīviem. Šāda tirdzniecība nes arī tehnoloģisko risku – sakaru kanālu pārrāvumi, interneta savienojuma neesamība vai citas programmatūras problēmas.

Jāņem vērā, ka, veicot tirdzniecību ar platformu starpniecību, banka neziņo klientam par nepietiekama seguma (margin call) situācijām. Tāpat arī banka bez brīdinājuma var aizvērt klienta pozīcijas tirdzniecības platformas kontā, lai segtu maržinālās prasības. Maržinālo prasību apmēru klients patstāvīgi noskaidro pirms tirdzniecības rīkojuma iesniegšanas. Papildu riska faktors ir tas, ka platformās klientam ir sniegta tiešā tirgus piekļuves iespēja (DMA – direct market access). Klients pats var izvēlēties konkrētu biržu vai rīkojuma izpildes vietu pēc saviem ieskatiem. Tāpat arī atsevišķās platformās var būt pieejamas darījuma maršrutizācijas oriģinālsistēmas, piemēram, SMART sistēma RB Trader Station platformā, kura var sadalīt rīkojumus pa vairākām izpildes vietām, lai sasniegtu labāku izpildes rezultātu.

Papildus komisijas maksai tirdzniecības operācijām var tikt piemērota parakstīšanās maksa uz reāllaika biržas kotējumiem (RB Trader Station, CTS T4) un abonēšanas maksa par programmas nodrošinājuma izmantošanu (CTS T4), kā arī līdzekļu/aktīvu ieskaitīšana platformā un to izņemšana (detalizēta informācija par komisijas maksām bankas mājaslapā sadaļā „Tirdzniecība, izmantojot elektroniskās platformas”). Elektroniskajās platformās tirgotie instrumenti tiek uzskaitīti atsevišķos kontos no balss tirdzniecības kontiem.

Mērķa tirgus

Riska līmenis 7 (visaugstākais)*

Klientu, kuriem paredzēts šis produkts, raksturojums:

- Klienta tips/statuss: privāti klienti, profesionāli klienti un tiesīgi darījumu partneri.

- Klienta zināšanas un pieredze: klienti, kuriem ir augsts zināšanu līmenis un pieredze darbam ar tirgoto produktu. Klientam ir jāzina kredītsviras efekts un maržinālās tirdzniecības riski.
- Klienta finansiālais stāvoklis un iespējamie zaudējumi: klienta zaudējumi var pārsniegt sākotnējā noguldījuma līmeni.
- Riska apzināšanās: atkarīga no produkta.
- Klienta mērķi un vajadzības: spekulatīvie darījumi (augsti ienākumi, pastāvot augstam riskam).

Finanšu instrumentu atbilstības ieguldījumu mērķiem tabula

Veicot ieguldījumus finanšu instrumentos, klienti seko dažādiem mērķiem (kapitāla saglabāšana, spekulatīvie darījumi utt.). Parametrs „atbilstība” (suitability) atbild par to, lai klients varētu noslēgt darījumus tieši ar tiem instrumentiem, kuri atbilst viņa tirdzniecības mērķiem. Visi atbilstības līmeņi finanšu instrumentiem, kā arī to īss apraksts ir dots tabulā zemāk.

Finanšu instrumentu atbilstības riska līmenim tabula

Instrumenta veids	Riska līmenis	Līmeņa apraksts
Vienkāršās obligācijas	1	1 – Kapitāla saglabāšana (preservation of capital) – maksimāla drošība un stabilitāte, glabāšana
Vienkāršie naudas tirgus instrumenti	1	
Strukturētie noguldījumi	1	
Vienkāršās akcijas	2	2 – Ienākums (income) – ieņēmumu gūšana no kuponiem, dividendēm ilgtermiņa operācijās
Sarežģītās obligācijas (ieguldījumu līmeņa)	2;3	3 – Pieaugums (growth) – peļņas gūšana no bāzes aktīvu pieauguma vērtības
Sarežģītās akcijas	3	
Bezskaidras formas metāli	3	
UCITS fondi	3	
Non-UCITS fondi	3	
Vienkāršie atvasinātie instrumenti	4	4 – Hedžēšana (hedging) – operācijas finanšu instrumentu tirgū komerciāliem mērķiem
Sarežģītie atvasinātie instrumenti	4;5	5 – Treidings (trading profits) – sarežģīto instrumentu izmantošana paaugstināta ienākuma gūšanai
Sarežģītās obligācijas (neieguldījumu līmeņa)	5	
Maržinālā kredīta izmantošana	5	
Maržinālais FOREX	7	7 – Treidings (trading profits) – sarežģīto instrumentu izmantošana paaugstināta ienākuma gūšanai, spekulatīvās operācijas
Valūtas mijmaiņas darījumi	7	
Valūtas nākotnes darījumi	7	
Starpības līgumi	7	